

Martin Lyčka * Bohumil Kunc
Klára Šlégllová a kol.

KOMENTOVANÁ
ROZHODNUTÍ
SOUDNÍHO DVORA
EVROPSKÉ UNIE

**KOMENTOVANÁ
ROZHODNUTÍ SOUDNÍHO DVORA
EVROPSKÉ UNIE**

Martin Lyčka, Bohumil Kunc, Klára Šléglová a kol.

**KOMENTOVANÁ
ROZHODNUTÍ SOUDNÍHO DVORA
EVROPSKÉ UNIE**

Linde Praha
akciová společnost
Opletalova 35, 115 51 Praha 1
2010

Jednotlivé kapitoly zpracovali:

Mgr. Tomáš Chudý, LL.M.: kapitolu 7.

Mgr. Zuzana Jiříštová: kapitolu 14.

Mgr. Bohumil Kunc: kapitoly 1., 3. a 4.

Mgr. Rudolf Leška: první část kapitoly 2.

JUDr. Martin Lyčka, LL.M.: kapitoly 5., 6., 8. a 9., konečnou redakci.

Mgr. Hana Marešová: kapitolu 15.

Mgr. Daniela Ratajová: druhou část kapitoly 2.

Mgr. Iva Řezníčková: kapitolu 13.

Mgr. Kateřina Schenková: kapitoly 11. a 12.

Mgr. Klára Šléglová, LL.M.: kapitoly 10. a 16.

© Martin Lyčka, Bohumil Kunc, Klára Šléglová a kol., 2010

ISBN 978-80-7201-812-3

PŘEDMLUVA

Česká republika vstoupila do Evropské unie dne 1. 5. 2004. Od té doby je unijní právo neoddělitelnou součástí právního řádu České republiky a jako takové výrazně ovlivňuje jeho podobu, a to jak teoretickou, tak tu používanou v každodenní praxi. Unijní právo, a tento termín je v této publikaci používán zaměnitelně s dříve užívanými výrazy komunitární a evropské právo, je velmi dynamickým právním oborem, což je dáno zejména nutnou interakcí právních řádů dvaceti sedmi členských států. Tuto interakci ve své judikatuře usměrňuje Soudní dvůr Evropské unie, jak zní oficiální název této instituce ustanovený Lisabonskou smlouvou (v této publikaci jsou pro Soudní dvůr Evropské unie používány výrazy „Soud“ a „ESD“, pro dnešní Tribunál pak tento výraz anebo dříve užívaný název „Soud prvního stupně“ či „SPS“).

Komentovaná rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie přinášejí čtenáři výběr nejvýznamnějších rozhodnutí této instituce s důrazem na jeho recentní rozsudky. Je samozřejmé, že tato publikace nemůže obsáhnout vše a zároveň to, že výběr rozhodnutí, do ní zařazených, je do jisté míry nutně subjektivní. Přesto věříme, že zvolená forma krátkých komentářů shrnujících vše podstatné, vyčtené v jednotlivých rozsudcích, které jsou řazeny do tematicky zaměřených kapitol, umožní každému se s problematikou unijního práva (blíže) seznámit a využívat ji, ať už jako pomůcku při studiu nebo v každodenní právní praxi.

Jednou z nepochybných výzev, se kterou jsme se museli při práci na této publikaci vyrovnat, jsou prakticky neustálá přečíslovávání článků základních unijních smluv a změny jejich vlastních názvů. V jednotlivých komentářích tak naleznete jak odkazy na články platné v době vydání komentovaného rozsudku, tak jejich současné ekvivalenty, přičemž zvolená označení pro zakládající smlouvy Evropské unie mají následující význam: SEHS – Smlouva o Evropském hospodářském společenství, SES – Smlouva o založení Evropského společenství, SEU – Smlouva o Evropské unii, SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie a Lisabonská (reformní) smlouva. Taktéž se sluší poznamenat, že uvedené právní věty jsou buď převzaty ze stránek Soudu, anebo jsou vlastními zpracovanými překlady autorů.

Judikatura Soudního dvora Evropské unie je jakýmsi nekonečným příběhem, na jehož pozadí se odehrávají více či méně vyhocená dramata jednotlivých soudních sporů a je tak složité přesně vystihnout její dynamickou pova-

hu na statických listech knižní publikace. Protože je však pro každé statické zachycení dynamického jevu nutné stanovit určitý bod zlomu, je aktuálnost této publikace ohraničena datem 20. 3. 2010.

Tuto publikaci bychom rádi věnovali všem našim blízkým.

Za kolektiv autorů

JUDr. Martin Lyčka, LL.M.

OBSAH

PŘEDMLUVA	5
O AUTORECH	15
1. CHARAKTER UNIJNÍHO PRÁVA, INSTITUCIONÁLNÍ ROVNOVÁHA V EVROPSKÉ UNII, VZTAH EVROPSKÉ UNIE A ČLENSKÝCH STÁTŮ	17
Van Gend den Loos [26/62, ECR (1963) 0001]	18
Costa [6/64, ECR (1964) 00585]	19
Simmenthal [106/77, ECR (1978) 00629]	21
Marshall [152/84, ECR (1986) 00723]	22
Zwartveld [C-2/88, ECR (1990) I-03365]	24
Evropský parlament v. Rada („Černobyl“) [C-70/88, ECR (1990) I-2041]	25
Marleasing [C-106/89, ECR (1990) I-04135]	27
Komise v. Rada („Oxid titaničitý“) [C-300/89, ECR (1991) I-2867]	28
British American Tobacco [C-491/01, ECR (2002) I-11453]	30
Wells [C-201/02, ECR (2004) I-00723]	31
Berlusconi [C-387/02, C-391/02 a C-403/02, ECR (2005) I-03565]	33
Komise v. Rada [C-370/07, ECR (2009) – dosud nepublikováno]	34
2. PŘÍSTUP K SOUDNÍMU DVORU EVROPSKÉ UNIE, ODPOVĚDNOST EVROPSKÉ UNIE, ODPOVĚDNOST ČLENSKÝCH STÁTŮ	37
2.1 Přístup k Soudnímu dvoru Evropské unie	38
Plaumann [25/62, ECR (1963) 95]	38
Eridania [10 a 18/68, ECR (1969) 459]	40
Roquette Frères [138/79, ECR (1980) 3333]	41
Foglia [244/80, ECR (1982) 3045]	42
Broekmeulen [246/80, ECR (1981) 2311]	44
CILFIT [283/81, ECR (1982) 3415]	45
Piraiki – Patraiki [11/82, ECR (1985) 00207]	47
Foto-Frost [314/85, ECR (1987) 04199]	48

Komise v. Spojené království Velké Británie a Severního Irsku [416/85, ECR (1988) 3127]	50
Komise v. Řecko [240/86, ECR (1988) 1835]	51
Komise v. Řecko [226/87, ECR (1988) 3611]	52
Dzodzi [297/88, ECR (1990) I-3763]	53
Codornú [C-309/89, ECR (1994) I-1853]	54
Extramet [C-358/89, ECR (1991) I-2501]	56
Telemarsicaabruzzo [C-320 až 322/90, ECR (1993) I-393]	57
Emmott [C-208/90, ECR (1991) I-4269]	58
Eco Swiss [C-126/97, ECR (1999) I-3055]	60
Komise v. Francie [C-177/04, ECR (2006) I-2461]	61
Unibet [C-432/05, ECR (2007) I-02271]	63
2.2 Odpovědnost Evropské unie	66
Schoppenstedt [5/71, ECR (1971) 975]	66
Bergaderm a Goupil [C-352/98 P, ECR (2000) I-5291]	68
Fresh Marine [C-472/00, ECR (2003) I-7541]	69
Confradia de pescadores de 'San Pedro' de Bermeo [T-415/03, ECR (2005) I-4355]	71
Agraz [C-243/05 P, ECR (2006) I-10833]	73
FIAMM [C-120/06 P and C-121/06 P ECR (2008) I-06513]	74
Masdar [C-47/07 P, ECR (2008) I-09761]	76
2.3 Odpovědnost členských států	78
Francovich [C-6/90 a 9/90, ECR (1991) I-5357]	78
Brasserie du pêcheur a Factortame III [C-46/93 a 48/93, ECR (1996) I-1029]	80
Köbler [C-224/01, ECR (2003) I-10239]	82
Paul [C-222/02, ECR (2004) I-9425]	84
Traghetti del Mediterraneo [C-173/03, ECR (2006) I-05177]	85
A.G.M.-COS.MET Srl [C-470/03, ECR (2007) I-2749]	87
Robins [C-278/05, ECR (2007) I-01053]	88
Danske Slagterier [C-445/06, ECR (2009) – dosud nepublikováno]	89
3. EVROPSKÁ UNIE A MEZINÁRODNÍ PRÁVO VEŘEJNÉ, EVROPSKÁ UNIE A VNĚJŠÍ VZTAHY	93
AETR [22/70, ECR (1971) 263]	94
International Fruit Company [21 až 24/72, ECR (1972) 1227]	95
Posudek 1/94 [ECR (1994) I-05267]	97
Posudek 2/94 [ECR (1996) I-01759]	99
Racke [C-162/96, ECR (1998) I-03655]	101

Van Parys [C-377/02, ECR (2005) I-01465]	102
Posudek 1/03 [ECR (2006) I-01145]	103
Simutenkov [C-265/03, ECR (2005) I-02579]	105
Kadi [C-402/05 a 415/05 P, ECR (2008) I-06351]	107
Organizace Mudžáhidů [T-284/08, ECR (2008) II-3487]	108
4. OBČANSTVÍ EVROPSKÉ UNIE	111
Micheletti a další [C-369/90, ECR (1992) I-4239]	112
Martínez Sala [C-85/96, ECR (1998) I-2691]	113
D'Hoop [C-224/98, ECR (2002) I-6191]	114
Baumbast a R [C-413/99, ECR (2002) I-7091]	116
García Avello [C-148/02, ECR (2003) I-11613]	118
Bidar [C-209/03, ECR (2005) I-02119]	119
Eman a Sevinger [C-300/04, ECR (2006) I-08055]	121
De Cuyper [C-406/04, ECR (2006) I-06947]	123
Morgan a Bucher [C-11/06 a 12/06, ECR (2007) I-09161]	124
Zablocka-Weyhermüller [C-221/07, ECR (2008) I-09029]	126
Sahin [C-551/07, ECR (2008) I-10453]	127
Metock [C-127/08, ECR (2008) I-06241]	128
Rottmann [C-135/08, ECR (2010) – dosud nepublikováno]	130
Ibrahim [C-310/08, ECR (2010) – dosud nepublikováno]	132
5. VOLNÝ POHYB ZBOŽÍ	134
Dassonville [8/74, ECR (1974) 00837]	135
Cassis de Dijon [120/78, ECR (1979) 00649]	136
Groenveld [15/79, ECR (1979) 03049]	138
Reinheitsgebot [178/84, ECR (1987) 1227]	139
Keck a Mithouard [C-267/91 a C-268/91, ECR (1993) I-06097]	141
Leclerc Siplec [C-412/93, ECR (1995) I-179]	142
Silhouette [C-355/96, ECR (1998) I-04799]	144
TK-Heimdienst [C-254/98, ECR (2000) I-151]	145
Preussen Elektra [ECR C-379/98, (2001) I-2000]	147
Gourmet [C-405/98, ECR (2001) I-01795]	148
Schmidberger [C-112/00, ECR (2003) I-05659]	150
Doc Morris [C-322/01, ECR (2003) I-14887]	152
Danske Billimporteure [C-383/01, ECR (2003) I-06065]	154
Karner [C-71/02, ECR (2004) I-03025]	156
Rosengren [C-170/04, ECR (2007) I-04071]	157

	Mickelsoon a Roos [C-142/05, ECR (2009) – dosud nepublikováno]	159
6.	VOLNÝ POHYB PRACOVNÍKŮ	163
	Walrave a Koch [36/74, ECR (1974) 01405]	164
	Levin [53/81, ECR (1982) 01035]	165
	Lawrie-Blum [66/85, ECR (1986) 02121]	167
	Kempf [139/85, ECR (1987) 01741]	168
	Raulin [C-357/89, ECR (1992) I-01027]	170
	Bosman [C-117/91, ECR (1991) I-03353]	172
	Boukhalfa [C-214/94, ECR (1996) I-02253]	174
	Angonese [C-281/98, ECR (2000) I-04139]	176
	Collins [C-138/02, ECR (2004) I-02703]	177
	Ioannidis [C-258/04, ECR (2005) I-08275]	179
	Mattern [C-10/05, ECR (2006) I-03145]	181
	Vatsouras [C-22/08 a C-23/08, ECR (2009) – dosud nepublikováno]	183
7.	SVOBODA USAZOVÁNÍ	186
	Reyners [2/74, ECR (1974) 00631]	187
	Knors [115/78, ECR (1979) 00399]	189
	Daily Mail [81/87, ECR (1988) 0543]	191
	Vlassopoulou [C-340/89, ECR (1991) I-02357]	192
	Haim [C-319/92, ECR (1994) I-00425]	194
	Sodemare [C-70/95, ECR (1997) I-03395]	196
	Centros [C-212/97, ECR (1999) I-01459]	198
	Baars [C-251/98, ECR (2000) I-02787]	200
	Uberseering [C-208/00, ECR (2002) I-09919]	201
	SEVIC [C-411/03, ECR (2005) I-10805]	203
	Placanica [C-338/04, C-359/04 a C-360/04, ECR (2007) I-01891]	205
	Wiedemann [C-329/06 a C-343/06 ECR (2008) I-04635]	207
	Cartesio [C-210/06, ECR (2008) I-09641]	208
	Hartlauer [C-169/07, ECR (2009) – dosud nepublikováno]	210
	Attanasio [C-384/08, ECR (2010) – dosud nepublikováno]	212
8.	VOLNÝ POHYB SLUŽEB	215
	Van Binsbergen [33/74, ECR (1974) 01299]	216
	Cowan [186/87, ECR (1989) 00195]	218
	Säger a Dennemayer [C-76/90, ECR (1991) I-04221]	219

Grogan [C-159/90, ECR (1991) I-04685]	221
Alpine Investments [C-384/93, ECR (1995) I-01141]	222
Gebhard [C-55/94, ECR (1995) I-04165]	224
Telaustria [C-324/98, ECR (2000), I-10745]	226
Wouters [C-309/99, ECR (2002) I-01577]	229
Müller-Fauré [C-385/99, ECR (2000) I-4503]	231
Gambelli [C-243/01, ECR (2003) I-13031]	233
Omega Spielhallen [C-36/02, ECR (2004) I-09609]	236
Viking [C-438/05, ECR (2007) I-10779]	238
Liga Portuguesa [C-42/07, ECR (2009) – dosud nepublikováno]	240
9. VOLNÝ POHYB KAPITÁLU	243
Boussac [22/80, ECR (1980) 03247]	244
Casati [203/80, ECR (1981) 02595]	245
Luisi a Carbone [C-286/82 a C-26/83, ECR (1984) 00377]	247
Veronica Omroep [C-148/91, ECR (1993) I-00487]	249
Svensson and Gustavsson [C-484/93, ECR (1995) I-03955]	250
Konle [C-302/97, ECR (1999) I-03099]	252
Trummer a Meyer [C-222/97, ECR (1999) I-01661]	254
Verkooijen [C-222/97, ECR (2000) I-04071]	256
Reisch [C-515/99, C-519/99 až C- 524/99 a C-526/99 až C-540/99, ECR (2002) I-02157]	258
Komise v. Belgie („Zlaté akcie“) [C-503/99, ECR (2002) I-4809]	260
Ospelt, (C-452/01, ECR (2003) I-09743]	262
Fidium Finanz [C-452/04, ECR (2006) I-09521]	264
Komise v. Spolková republika Německo („Volkswagen“) [C-112/05, ECR (2007) I-8995]	265
10. HOSPODÁŘSKÁ SOUTĚŽ	269
Völk [5/69, ECR (1969) 00295]	270
ICI [48/69, ECR (1972) 619]	271
Continental Can [6/72, ECR (1973) 215]	273
United Brands [C-27/76, ECR (1978) 2072]	274
Hoffmann-La Roche [C-85/76, ECR (1979) 461]	276
Ahlström [89, 104, 114, 116-117 a 125-9/85, ECR (1993) I-1307]	278
Akzo [C-62/86, ECR (1993) I-3359]	280
Shell [T-11/89, ECR (1992) II-00757]	282

Delimitis [C-234/89, ECR (1990) I-00935]	283
Hilti [C-53/92 P, ECR (1994) I-00667]	285
Tetra Pak II [C-33/94, ECR (1996) I-05951]	286
Airtours [T-342/99, ECR (2002) II-2585]	288
Volkswagen [C-338/00 P, ECR (2003) I-09189]	290
Michelin II [T-203/01, ECR (2003) II-4071]	291
Microsoft [T-201/04, ECR (2007) II-03601]	292
11. STÁTNÍ PODPORY	296
Itálie v. Komise [173/73, ECR (1974) 709]	297
Steinike [78/76, ECR (1977) 00595]	298
Van Tigele [82/77, ECR (1978) 00025]	300
Tubemeuse [C-142/87, ECR (1990) I-959]	301
Du Point de Nemours [C-21/88, ECR (1990) I-00889]	303
Sloman Neptun [C-72/91 a C-73/91, ECR 1993 I-00887]	305
Ladbroke [T-67/94, ECR (1998) II-00001]	306
Adria-Wien Pipeline [C-143/99, ECR (2001) I-8365]	308
Stardust Marine [C-482/99, ECR (2002) I-04397]	310
CIF [C-198/01, ECR (2003) I-08055]	312
Chronopost [C-83/01 P, C-93/01 P a C-94/01 P, ECR (2003) I-06993]	313
Pearle [C-345/02, ECR (2004) I-07139]	315
Komise v. Portugalsko (Azorské ostrovy) [C-88/03, ECR (2006) I-7115]	316
12. STÁTNÍ MONOPOLY	320
Sacchi [115/73, ECR (1974) 429]	321
INNO /ATAB [13/77, ECR (1977) 2115]	322
Van Eycke [267/86, ECR (1988) 04769]	324
Bodson [30/87, ECR (1988) 2511]	325
RTT [C-18/88, ECR (1991) I-5981]	327
Elliniki Radiophonia Tileorassi Anonimi Etairia (ERT) [C-260/89, ECR (1991) I-02925]	330
Höfner a Elser, ECR (1991) I-01979	331
Corbeau [C-320/91, ECR (1993) I-02533]	334
Almelo [C-392/92, ECR (1994) I-1509]	335
Franzén [C-189/95, ECR (1997) I-5909]	338
Ambulanz Glöckner [C-475/99, ECR (2001) I-08089]	340
Altmark Trans [C-280/00, ECR (2003) I-07747]	342
BUPA [T-289/03, ECR (2008) II-00081]	344

International Mail Spain [C-162/06, ECR (2007) I-09911]	346
Deutsche Post [C-287/06 až 292/06, ECR (2008) I-01243]	348
13. NEGATIVNÍ DAŇOVÁ HARMONIZACE	351
Schumacker [C-279/93, ECR (1995) I-00225]	352
ICI [C-264/96, ECR (1998) I-04695]	354
X and Y [C-436/00, ECR (2002) I-10829]	356
Lasteyrie du Saillant [C-9/02, ECR (2004) I-02409]	358
Lenz [C-315/02, ECR (2004) I-7063]	360
Manninen [C-319/02, ECR (2004) I-07477]	361
Marks a Spencer [C-446/03, ECR (2005) I-10837]	363
Cadbury Schweppes [C-196/04, ECR (2006) I-07995]	365
Test Claimants [C-524/04, ECR (2007) I-02107]	367
Skatterverket v. A [C-101/05, ECR (2007) I-11531]	369
Hölbock [C-157/05, ECR (2007) I-04051]	371
Hartmann [C-212/05, ECR (2007) I-6303]	373
Arens-Sikken [C-43/07, ECR (2008) I-06887]	374
TNT Post UK [C-357/07, ECR (2009) – dosud nepublikováno]	376
Athesia Druck [C-1/08, ECR (2009) I-01255]	378
Regione Sardegna [C-169/08, ECR (2009) – dosud nepublikováno]	380
SGI [C-311/08, ECR (2010) – dosud nepublikováno]	382
14. SOUDNÍ SPOLUPRÁCE V CIVILNÍCH A OBCHODNÍCH VĚCECH	385
Kalfelis [C-189/87, ECR (1988) 05565]	386
Owusu [C-281/02, ECR (2005) I-1383]	387
ČEZ [C-343/04, ECR (2006) I-04557]	389
Allianz [C-185/07, ECR (2009), I-00663]	390
Gambazzi [C-394/07, ECR (2009) – dosud nepublikováno]	391
Vorarlberger Gebietskrankenkasse [C-347/08, ECR (2009) – dosud nepublikováno]	393
15. POLICEJNÍ A JUSTIČNÍ SPOLUPRÁCE V TRESTNÍCH VĚCECH	396
Miraglia [C-469/03, ECR (2005) I-02009]	397
van Esbroeck [C-436/04, ECR (2006) I-02333]	399
Gasparini [C-467/04, ECR (2006) I-09199]	400
Advocaten voor de Wereld [C-303/05, ECR (2007) I-03633]	402

Kretzinger [C-288/05, ECR (2007) I/06441]	403
Kozłowski [C-66/08, ECR (2008) I-06041]	405
Santesteban Goicoechea [C-296/08 PPU, ECR (2008) I-06307]	407
Wolzenburg [C-123/08, ECR (2009) – dosud nepublikováno] ...	408
Leymann a Pustovarov [C-388/08 PPU, ECR (2008) I-08993]	410
16. PRACOVNÍ PRÁVO A PRÁVO SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ	413
Defrenne II [43/75, ECR (1976) 00455]	414
Razzouk [75 et 117/82, ECR (1984) 1509]	416
Dekker [C-177/88, ECR (1990) I-03941]	417
Barber [C-262/88, ECR (1990) I-01889]	419
Kalanke [C-450/93, ECR (1995) I-03051]	420
Herrero [C-294/04, ECR (2006) I-01513]	422
Richards [C-423/04, ECR (2006) I-03585]	424
Cadman [C-17/05, ECR (2006) I-09583]	425
Perez Naranjo [C-265/05, ECR (2007) I-00347]	427
Brigitte Bosmann [C-352/06, ECR (2008) I-03827]	428
Kücükdeveci [C-557/07, ECR (2010) – dosud nepublikováno]	430
Leyman [C-3/08, ECR (2009) – dosud nepublikováno]	431
Wolf [C-229/08, ECR (2010) – dosud nepublikováno]	433
VĚCNÝ REJSTRÍK	437

O AUTORECH

Mgr. Tomáš Chudý, LL.M. absolvoval Právnickou fakultu UK v Praze v roce 2001 a vystudoval evropské právo na College of Europe v belgických Brugách (LL.M.). Po práci na Ministerstvu pro místní rozvoj v oblasti Strukturálních fondů nyní pracuje na Úřadu vlády ČR, odboru kompatibility s právem ES/EU jako právník.

Mgr. Zuzana Jiříštová absolvovala Právnickou fakultu UK v Praze v červnu 2009. Část studií strávila ve Finsku na Turun Yliopisto a v Austrálii na The University of Melbourne. Nyní pokračuje v externím doktorském studiu na Právnické fakultě UK v Praze a zároveň pracuje jako advokátní koncipientka.

Mgr. Bohumil Kunc absolvoval Právnickou fakultu UK v Praze. Evropskému právu se věnoval mimo jiné při svém ročním studijním pobytu na Právnické fakultě Katholieke Universiteit Leuven v Belgii a dále jako spolupracovník katedry evropského práva na Právnické fakultě UK v Praze. V současnosti pracuje jako notářský koncipient.

Mgr. Rudolf Leška absolvoval Právnickou fakultu UK v Praze v roce 2007, kde dnes studuje v doktorském studijním programu na Ústavu práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního. Během studia absolvoval roční stipendijní pobyt na Právnické fakultě Univerzity Ludvíka Maxmiliána v Mnichově. Zaměřuje se na práva k nehmotným statkům, zejména na právo autorské. V současnosti pracuje v advokátní kanceláři Vyskočil, Krošlák a spol. a studuje LL.M. program v oboru práva duševního vlastnictví na University of San Francisco.

JUDr. Martin Lyčka, LL.M., absolvoval Právnickou fakultu UK v Praze v roce 2008. Evropskému právu se věnoval při svém studiu na Katolieke Universiteit Leuven v rámci programu Socrates/Erasmus, dále tamtéž jako visiting scholar a následně při studiu na College of Europe v Brugách. Pracovně působil ve společnostech Clariant SA, Alliachem a.s., na Ministerstvu zahraničí, Senátu PČR a v advokátní kanceláři Salans. V současné době pracuje na právním oddělení nadnárodní společnosti sídlící v Londýně.

Mgr. Hana Marešová absolvovala v červnu 2009 Fakultu právnickou Západočeské univerzity v Plzni, obor právo. Po absolutoriu pracovala na Krajském úřadě Plzeňského kraje jako právnička odboru právního, nyní je referentkou na Úřadu vlády ČR v odboru kompatibility s právem ES/EU.

Mgr. Daniela Ratajová absolvovala Právnickou fakultu UK v Praze v roce 2010. V roce 2006/2007 studovala v rámci programu Socrates/Erasmus na Katholieke Universiteit v Lovani. Na podzim roku 2007 a dále pak v průběhu předsednictví České republiky Evropské unii působila jako stážistka na Odboru komunitárního práva na Ministerstvu zahraničních věcí a na jaře roku 2008 v advokátní kanceláři Clifford Chance v Praze. Je úspěšnou absolventkou programu Diploma in English and European Law na Cambridgeské univerzitě, Institute of Continuing Education.

Mgr. Iva Řezníčková absolvovala Právnickou fakultu UP v Olomouci v roce 2008. Evropskému právu, konkrétně problematice jednotného vnitřního trhu, se věnovala při svém studiu na Rostock Universität v rámci Socrates/Erasmus, následně absolvovala stipendijní jazykový kurs na Universität Konstanz. Na podzim roku 2007 se účastnila konference o právu Evropské unie na Paris-Lodron Universität v Salzburgu. V současné době pracuje jako právnička na Úřadu vlády ČR, odboru kompatibility s právem ES/EU.

Mgr. Kateřina Schenková, LL.M. vystudovala Právnickou fakultu UK v Praze v květnu 2009 a absolvovala LL.M. program na University of Michigan Law School. Evropskému právu se věnovala mimo jiné při svém ročním studijním pobytu na Právnické fakultě Humboldtovy Univerzity v Berlíně a dále jako spolupracovnice katedry evropského práva na Právnické fakultě UK v Praze.

Mgr. Klára Šléglová, LL.M. absolvovala Právnickou fakultu UK v Praze v roce 2008, během studií pracovala v několika advokátních kancelářích, po ukončení studia pracovala na Ministerstvu spravedlnosti v sekci mezinárodních vztahů jako tajemnice náměstka ministra. V roce 2008 absolvovala studijní pobyt v belgických Antverpách v rámci programu Socrates/Erasmus a v roce 2010 absolvovala LL.M. program in International and European Law na Vrije Universiteit Brussel. V současnosti pracuje v poradenské společnosti v Bruselu.

---

1. CHARAKTER UNIJNÍHO PRÁVA, INSTITUCIONÁLNÍ ROVNOVÁHA V EVROPSKÉ UNII, VZTAH EVROPSKÉ UNIE A ČLENSKÝCH STÁTŮ

Unijní právo dodnes neslevilo z neustálého vývoje, který jej charakterizuje už od dávných dob evropské integrace. Přijetí Lisabonské smlouvy tak opětovně překreslilo vztahy mezi Evropskou unií a jejími členskými státy, vztahy mezi unijními institucemi a rovněž Evropskou unií samotnou, která ztratila svou třípilřovou strukturu. Některá rozhodnutí Soudu, tj. ještě nedávno zásadní příspěvky do této kapitoly, se stala 1. 12. 2009 více či méně obsoletními¹. Mnohá další však stále utvářejí rysy unijního práva.

Tak je tomu i u triptychu rozhodnutí Van Gend en Loos, Costa a Simmenthal². Podle Soudu vznikla Evropská unie jako zvláštní časově neohraňované právní společenství nadané pravomocemi, vlastními cíli, nezávislými institucemi i právní subjektivitou. Unijní právní řád je samostatný, fakticky nadřazený právním řádům členských států. Ustanovení národního práva, která se dostanou do konfliktu s unijním právem, se napříště už neaplikují. Unijní právo zavazuje nejenom členské státy, ale jeho dostatečně jasná a bezpodmínečná ustanovení mohou přímo dolehnout i na jednotlivce, tj. fyzické a právnické osoby, stává se neoddělitelnou součástí jejich právního dědictví. Za zvláštní kategorii, od primárního unijního práva poněkud odlišně závaznou, se pokládají směrnice, hlavní nástroje harmonizace právních řádů členských států. Členské státy se v zásadě nemohou z těchto harmonizačních procesů vymanit – i netransponovaná směrnice je zpravidla ať už přímo³ anebo nepřímo⁴ účinná (nepřímá účinnost se odráží v povinnosti eurokonformního výkladu).

Evropská unie vyvíjí svou činnost při respektování zásady svěřených pravomocí, principu subsidiarity nebo principu proporcionality. Vztahy mezi ní a členskými státy se řídí zásadou loajální spolupráce a jsou vymezeny správnou

---

¹ Např. C-105/03, *Pupino*, ECR (2005) I-5285 nebo C-91/05, *Komise v. Rada (Small Arms)*, ECR (2008) I-3651.

² 26/62, *Van Gend en Loos*, ECR (1963) 1, 6/64, *Costa*, ECR (1964) 585, 106/77, *Simmenthal*, ECR (1978) 629.

³ 152/84, *Marshall*, ECR (1986) 723.

⁴ C-106/89, *Marleasing*, ECR (1990) I-4135.

a určitou volbou právního základu všech aktů, které Evropská unie přijímá. Důležitým pojmem evropské integrace je institucionální rovnováha⁵, určitá obdoba dělby moci ve státě. Soud se pasoval za strážce nenadřazenosti žádné z institucí (např. od jeho vzniku napomáhá vyvažovat slabší postavení Evropského parlamentu) a harmonie vztahů mezi Evropskou unií a jejími členskými státy. Tím se však sám někdy dostává do svůdné situace prvního mezi rovnými.

Van Gend en Loos

Název rozhodnutí: 26/62 NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos v. Netherlands Inland Revenue Administration

Datum rozhodnutí: 5. 2. 1963.

Diskutované otázky: povaha Evropské unie, vztah Evropské unie a členských států, přímý účinek, účast občanů na chodu Evropské unie, dovozní cla.

Související případy: 6/64, *Costa*, ECR (1964) 585, 16/65, *Schwarze*, ECR (1965) 877, 106/77, *Simmenthal*, ECR (1978) 629, 139/78, *Roquette Frères*, ECR (1980) 3333, 12/81, *Garland*, ECR (1982) 359, 294/83, *Les Verts v. Evropský parlament*, ECR (1986) 1339, 44/84, *Hurd*, ECR (1986) 29.

Právní věta: Článek 12 SES má s ohledem na duch, obecný záměr a text Smlouvy přímý účinek a vytváří práva pro jednotlivce, která musejí být chráněna vnitrostátními soudy.

Skutkový stav: Nizozemská obchodní společnost Van Gend en Loos dovážela ze Spolkové republiky Německo do svého domovského státu močoviny formaldehyd. Nizozemsko ovšem uvalilo na tento produkt, mající svůj původ v Německu, importní clo ve výši 8 %. Společnost Van Gend en Loos napadla toto clo u Soudu s argumentací, že je zavedeno v rozporu s ustanovením Smlouvy o odstranění cel mezi členskými státy.

Rozhodnutí ESD: Odpověď na položené otázky pojal Soud velmi široce a vyjádřil se k mnohem obecnějším problémům, než které bezprostředně souvisely s problematikou cel. Při hodnocení kritérií přímého účinku tehdejšího článku 12 Smlouvy o založení EHS Soud přihlédl nejen k litere, ale i k obecnému záměru a duchu Smlouvy. Uvedl, že Smlouvy představují více než pouhou dohodu o vzájemných právech a povinnostech mezi státy, neboť se dotýkají i jednotlivců uvnitř členských států. Tento závěr potvrzuje existence nezávislých unijních institucí vybavených pravomocemi vůči členským státům a jejich

---

⁵ C-70/88, *Evropský parlament v. Rada (Černobyl)*, ECR (1990) I-2041.

občanům; jde však o vztah oboustranný, neboť občané ovlivňují Evropskou Unii mj. prostřednictvím Evropského parlamentu. Protože členské státy uznaly pravomoc Soudu zajišťovat uniformní výklad unijního práva, uznaly zároveň i závaznost tohoto práva pro své občany. Podle Soudu tedy Evropská unie představuje nový mezinárodní právní řád, za jehož účelem členské státy omezily v některých oblastech svá svrchovaná práva, což se v důsledcích dotýká jak členských států, tak i jejich občanů. Unijní právo tedy nejenže ukládá povinnosti jednotlivcům, ale uděluje jim také subjektivní práva, která se stávají součástí jejich právního dědictví. Tato práva vznikají ať už explicitně, tak i tehdy, jestliže vyplývají z korelativních povinností uložených „jasně a bezpodmínečně“ jednotlivcům, členským státům nebo unijním institucím. Příkladem jasněho a bezpodmínečného ustanovení, které ke svému přímému účinku nevyžaduje právní ingerenci členských států, byl i bývalý článek 12 Smlouvy o založení EHS, jehož se tak jednotlivci mohli přímo dovolávat před vnitrostátními soudy.

Význam: Rozhodnutí ve věci *Van Gend en Loos* je významné v početných ohledech. Stanovuje předpoklady pro přímý účinek unijního práva, přiznává jednotlivcům možnost, aby u svých národních soudů, prostřednictvím řízení o předběžné otázce, dohlíželi na porušování unijního práva a aby se prostřednictvím těchto soudů unijního práva také dovolávali. Dále pojednává o specifickém postavení Evropské unie, o jejím vztahu k členským státům, zdůrazňuje také účast občanů členských států na chodu Evropské unie. Soud pohlíží na unijní právo odlišně od mezinárodního práva, protože národní zákonodárce nemá možnost ovlivnit vnitrostátní účinky unijního práva – unijní právo má totiž vnitrostátní účinky samo o sobě.

Costa

Název rozhodnutí: 6/64 Flaminio Costa v E.N.E.L.

Datum rozhodnutí: 15. 7. 1964.

Diskutované otázky: povaha Evropské unie, vztah Evropské unie a členských států, přednost unijního práva, přímý účinek, harmonizace, svoboda usazování, opatření rovnající se kvantitativním omezením, státní monopoly.

Související případy: 26/62, *Van Gend en Loos*, ECR (1963) 1, 14/68, *Wilhelm*, ECR (1969) 1, 40/69, *Hauptzollamt Hamburg v. Bollmann*, ECR (1970) 69, 11/70, *Internationale Handelsgesellschaft*, ECR (1970) 1125, 50/76, *Amsterdam Bulb*, ECR (1977) 137, 111/76, *Van den Hazel*, ECR (1977) 901, 106/77, *Simmenthal*, ECR (1978) 629, 249/85, *Albako*, ECR (1987) 2345, 255/86, *Komise v. Belgie*, ECR (1988) 693, 190/87, *Moorman*, ECR (1988) 4689, posu-

dek 1/91, *Návrh dohody mezi Evropským společenstvím, na jedné straně, a státy Evropského sdružení volného obchodu, na straně druhé, týkající se vytvoření Evropského hospodářského prostoru*, ECR (1991) I-6079, C-355/00, *Freskot AE*, ECR (2003) I-5263, C-416/01, *ACOR*, ECR (2003) I-14083.

Právní věta: Právo vycházející ze Smlouvy, nezávislého pramene práva, nemůže díky své specifické a jedinečné povaze ustoupit jakémukoli ustanovení národního práva, aniž by ztratilo tento svůj charakter a aniž by byla dotčena právní podstata Společenství jako takového.

Skutkový stav: Costa, italský advokát, byl akcionářem energetické společnosti E.N.E.L. Tato společnost však byla italskou vládou znárodněna, a to na základě legislativy, kterou považoval Costa za nesouladnou s ustanoveními unijního práva o svobodě usazování, státní podpoře a svobodné ekonomické soutěži. Italská vláda namítala, že Soud by se předběžnou otázkou vůbec neměl zabývat, protože vnitrostátní italský soud, u něhož vedl Costa spor, by měl aplikovat pouze italské právo.

Rozhodnutí ESD: Soud odmítl argumenty italské vlády o výhradní aplikaci národního práva. Navázal na rozhodnutí ve věci Van Gend en Loos a konstatoval, že Smlouvy vytvořily vlastní právní řád, který se stal nedílnou součástí právních řádů členských států a který nemohou národní soudy při své rozhodovací činnosti opomenout. Členské státy vytvořily Evropskou unii neomezeného trvání, s vlastními institucemi, s vlastní právní subjektivitou, se způsobilostí jednat (a to i na mezinárodní úrovni), ale zejména se skutečnými pravomocemi, vyplývajícími z omezení svrchovanosti členských států a z přenosu některých jejich pravomocí na Evropskou unii. Unijní právní řád tedy musí být závazný pro členské státy i jejich občany. Otázku poměru unijního právního řádu a vnitrostátního právního řádu rozhodnul Soud tak, že jednostranná a následná opatření členských států nemohou být upřednostněna před právním řádem vytvořeným dohodou členských států, tj. že vnitrostátní opatření nemohou být nesouladná s unijním právem. Opačný závěr by podle Soudu vedl k nahodilému účinku unijního práva v členských státech i k různému postavení Evropské unie uvnitř členských států.

Význam: V rozhodnutí ve věci Costa se Soud přiklonil k principu aplikační přednosti unijního práva, který je jediným možným řešením střetu unijního práva s vnitrostátním právem. Tato přednost se týká nejen primárního, ale podle pozdější judikatury rovněž sekundárního unijního práva; primární i sekundární právo převažují podle Soudu dokonce nad národním ústavním právem. Členský stát zároveň ztrácí možnost, aby vztah unijního a vnitrostátního práva ve svém ústavním systému obrátil. Případ Costa bývá široce považován

za vůbec nejdůležitější rozhodnutí Soudu, princip aplikační přednosti unijního práva totiž nebyl dodnes kodifikován ve Smlouvách. Judikatura Costa také potvrdila doktrínu přímého účinku podle rozhodnutí ve věci *Van Gend en Loos*, tedy možnost, aby se určitá ustanovení unijního práva vztahovala přímo na jednotlivce nacházející se uvnitř členských států. Princip aplikační přednosti se pak váže jen k takovým ustanovením unijního práva, která mají přímý účinek.

Simmenthal

Název rozhodnutí: 106/77 *Amministrazione delle Finanze dello Stato v. Simmenthal SpA*

Datum rozhodnutí: 9. 3. 1978.

Diskutované otázky: přednost unijního práva, přímý účinek, vztah Evropské unie a členských států, efekt utile, volný pohyb zboží.

Související případy: 26/62, *Van Gend en Loos*, ECR (1963) 1, 6/64, *Costa*, ECR (1964) 585, 48/71, *Komise v. Itálie*, ECR (1972) 529, 159/78, *Komise v. Itálie*, ECR (1979) 3247, 249/85, *Albako*, ECR (1987) 2345, C-2/88, *Zwartveld a další*, ECR (1990) I-3365, 103/88, *Fratelli Constanzo*, ECR (1989) 1839, C-213/89, *Factortame*, ECR (1990) I-2433, C-469/00, *Ravil*, ECR (2003) I-5053, C-101/91, *Komise v. Itálie*, ECR (1993) I-191, C-194/94, *CIA Security*, ECR (1996) I-2201, C-264/96, *ICI*, ECR (1998) I-4695, C-226/97, *Lemmens*, ECR (1998) I-3711, C-443/98, *Unilever Italia*, ECR (2000) I-7535, C-145/99, *Komise v. Itálie*, ECR (2002) I-2235, C-159/00, *Sapod Audic*, ECR (2002) I-5031, spojené případy C-387/02, C-391/02 a C-403/02, *Berlusconi a další*, ECR (2005) I-3565.

Právní věta: Národní soud, který je v rámci své jurisdikce povolán aplikovat komunitární právo, musí tato ustanovení bezvýhradně upřednostnit, a pokud je to nezbytné, musí odmítnout aplikovat jakékoli rozporné ustanovení národního práva, i kdyby bylo přijato až následně. Není nezbytné, aby národní soud vyžadoval nebo čekal na předcházející zrušení příslušného ustanovení národního práva legislativními nebo jinými ústavními prostředky.

Skutkový stav: Společnost *Simmenthal*, dovážející do Itálie hovězí a telecí maso, se obrátila na Soud, aby rozhodl, že veterinární poplatky uložené v souladu s aktuální italskou legislativou na takové importované zboží odporují ustanovením unijního práva o volném pohybu zboží. Protože tak Soud také učinil, italská finanční správa měla následně vrátit společnosti *Simmenthal*

neoprávněně vybrané veterinární poplatky. To však neučinila a namítla, že posouzení neaplikovatelnosti národního práva pro rozpor s unijním právem je otázkou ústavnosti, jejíž zodpovězení přísluší výlučně ústavnímu soudu.

Rozhodnutí ESD: Soud potvrdil závěry rozhodnutí ve věci Costa a určil, že přímá aplikovatelnost unijního práva značí jeho bezvýhradní a jednotnou aplikaci ve všech členských státech. Princip aplikační přednosti unijního práva implikuje nejenom automatickou neúčinnost národních předpisů odporujících unijnímu právu, ale také zakazuje členskému státu, aby přijal jakákoli nová vnitrostátní opatření, která by byla s unijním právem konfliktní. Přiznání právních účinků vnitrostátní legislativě, která zasahuje do otázek, jež jsou v kompetenci Evropské unie, by podryvalo plnou účinnost unijního práva (*effet utile*) a samotné fungování Evropské unie. Na bedrech každého vnitrostátního soudu pak leží, aby aplikoval unijní právo v celé jeho šíři a nepoužil s ním rozporné vnitrostátní právní normy, a to bez ohledu na skutečnost, zda byly přijaty před danou unijní právní normou, nebo až po ní. Soud tak rozhodl, že jakákoli legislativa, správní nebo soudní opatření, které odebírají národnímu soudu právo, aby si při své rozhodovací činnosti sám posoudil rozpor národního práva s unijním právem, a příkazují postoupit tuto otázku např. národnímu ústavnímu soudu, jsou v rozporu se samou podstatou unijního práva.

Význam: Rozhodnutí ve věci Simmenthal můžeme pokládat za přímé rozvinutí judikatury Costa. Princip aplikační přednosti unijního práva obchází vnitrostátní procedury pro zrušení normy nižší právní síly odporující normě vyšší právní síly. Tento princip nepřisuzuje unijním pravidlům vyšší právní sílu, nevyžaduje formální derogaci konfliktního vnitrostátního pravidla ani je nečiní neplatným. Pouze stanoví, že takové konfliktní pravidlo se v daném případě nepoužije a že toto posouzení musí bezprostředně náležet každému národnímu soudu. Stát navíc nemůže oslabovat autoritu unijního práva tím, že přijme opatření, která odporují už existujícím unijním právním normám.

Marshall

Název rozhodnutí: 152/84 M. H. Marshall v Southampton and South-West Hampshire Area Health Authority (Teaching)

Datum rozhodnutí: 26. 2. 1986.

Diskutované otázky: směrnice, přímý vertikální účinek, rovné zacházení, diskriminace na základě pohlaví, pracovní právo.

Související případy: 26/62, *Van Gend en Loos*, ECR (1963) 1, 41/74, *Van Duyn*, ECR (1974) 1337, 148/78, *Ratti*, ECR (1979) 1629, 8/81, *Becker*, ECR

(1982) 53, 80/86, *Kolpinghuis Nijmegen*, ECR (1987) 3969, 103/88, *Fratelli Constanzo*, ECR (1989) 1839, C-221/88, *Busseni*, ECR (1990) I-495, C-188/89, *Foster*, ECR (1990) I-3313, C-91/92, *Faccini Dori*, ECR (1994) I-3325, C-192/94, *El Corte Inglés*, ECR (1996) I-1281, C-194/94, *CIA Security*, ECR (1996) I-2201, C-168/95, *Arcaro*, ECR (1996) I-4705, C-97/96, *Daihatsu Deutschland*, ECR (1997) I-6843, spojené případy C-397/01 až C-403/01, *Pfeiffer a další*, ECR (2004) I-8835, C-157/02, *Rieser Internationale Transporte*, ECR (2004) I-1477, C-201/2002, *Wells*, ECR (2004) I-723.

Právní věta: Jednotlivci se mohou odvolat na ustanovení článku 5 (1) směrnice 76/207/EHS, která zakazuje jakoukoli diskriminaci na základě pohlaví ve vztahu k pracovním podmínkám, včetně podmínek propouštění, v situaci, kdy stát vystupuje jako zaměstnavatel, aby tak vyloučili aplikaci jakéhokoli ustanovení národního práva, které je s touto směrnicí v rozporu.

Skutkový stav: Marshall nejdříve pracovala jako dietetička u státního zdravotního ústavu ve Spojeném království a později byla propuštěna s odůvodněním, že jako žena dovršila důchodový věk. Se svým propuštěním nesouhlasila, neboť v něm spatřovala rozpor se směrnicí 76/207/EHS bránící diskriminaci na základě pohlaví. Její zaměstnavatel, resp. britská vláda, oponovali tvrzením, že jednotlivec se nemůže před vnitrostátními soudy dovolávat práv, která pro něj z této směrnice plynou, neboť směrnice může ukládat povinnosti jen členskému státu v postavení orgánu veřejné moci.

Rozhodnutí ESD: Soud rozhodl, že bezpodmínečná a dostatečně určitá ustanovení směrnice, která nebyla členským státem implementována do konce stanoveného období, nebo nebyla implementována správně, mají přímý účinek a jednotlivci se jich mohou proti tomuto členskému státu dovolávat. Ostatně by ani nebylo slučitelné se závaznou povahou směrnic ve smyslu článku 189 Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství (nyní článku 288 SFEU), pokud by se členský stát zbavil povinností uložených směrnicí jen proto, že ji neimplementoval. Tato závazná povaha směrnic však vytváří povinnosti jen vůči členskému státu, kterému je směrnice adresována; směrnice nemůže ukládat povinnosti jednotlivci. Z tohoto pohledu není významné, zda členský stát vystupuje jako zaměstnavatel, nebo jako orgán veřejné moci. Členský stát totiž nemůže mít výhodu z vlastního selhání směrnicí řádně a včas implementovat. Ustanovení směrnice 76/207/EHS jsou podle Soudu dostatečně přesná, neboť zakazují diskriminaci zaměstnanců na základě pohlaví obecným způsobem a jednoznačnými slovy. Jsou také bezpodmínečná, neboť neumožňují členským státům, aby omezily princip rovného zacházení

mezi zaměstnanci. Soud tak odmítl argumenty britské vlády a státního zdravotního ústavu a uzavřel, že citovaná směrnice má přímý účinek.

Význam: V rozhodnutí ve věci Marshall formuloval Soud podmínky, za kterých mohou mít ustanovení směrnice přímý vertikální účinek, tj. kdy se jich může dovolávat jednotlivec vůči členskému státu. Jde o vzestupný vertikální účinek, neboť plnění směrnic se nemohou dovolávat členské státy vůči jednotlivcům. Soud zároveň vylučuje přímý horizontální účinek směrnic, tj. jejich závaznost ve vztazích mezi jednotlivci. Tímto odlišuje směrnice od primárního práva, v němž je přímý horizontální účinek v zásadě možný.

Zwartveld

Název rozhodnutí: C-2/88 J. J. Zwartveld a další – žádost o justiční spolupráci: Rechter-commissaris bij de Arrondissementsrechtbank Groningen

Datum rozhodnutí: 13. 7. 1990.

Diskutované otázky: výsady a imunity Evropské unie, povaha Evropské unie, vztah Evropské unie a členských států, zásada loajální spolupráce.

Související případy: 230/81, *Lucembursko v. Evropský parlament*, ECR (1983) 255, 294/83, *Les Verts v. Evropský parlament*, ECR (1986) 1339, C-1/88, *SA Générale de Banque*, ECR (1989) 857, 68/88, *Komise v. Řecko*, ECR (1989) 2965, C-106/89, *Marleasing*, ECR (1990) I-4135, C-65/93, *Evropský parlament v. Rada*, ECR (1995) I-643, C-265/95, *Komise v. Francie*, ECR (1997) I-6959, C-319/97, *Kortas*, ECR (1999) I-3143, C-201/2002, *Wells*, ECR (2004) I-723.

Právní věta: Vztahy mezi členskými státy a Evropským společenstvím jsou v souladu s článkem 5 Smlouvy řízeny zásadou loajální spolupráce. Tato zásada nejenže vyžaduje, aby členský stát přijal všechna opatření nezbytná k tomu, aby byla zajištěna aplikace a efektivita komunitárního práva, ale ukládá také členským státům a institucím Evropského společenství vzájemnou povinnost loajální spolupráce.

Skutkový stav: Proti Zwartveldovi bylo v Nizozemsku vedeno trestní stíhání pro podezření ze spáchání trestného činu, kterého se měl dopustit tím, že vytvořil černý rybí trh, aby obešel ujednání pravidla o kvótách pro rybolov. Vyšetřující nizozemský státní zástupce požádal Komisi, aby mu zpřístupnila závěry kontrol rybolovu v Nizozemsku provedených Komisí v předchozích letech, včetně příslušných dokumentů. Komise však jeho žádosti nevyhověla, a tak se nizozemský státní zástupce domáhal vydání dokumentů u Soudu.

Rozhodnutí ESD: Soud zdůraznil, že Evropská unie je založena na respektu k vládě práva, neboť ani členské státy, ani instituce Evropské unie nemohou uniknout kontrole Soudu, zda jsou jimi přijatá opatření v souladu se Smlouvami. Vztahy mezi Evropskou unií a členskými státy se řídí zásadou loajální spolupráce ve smyslu článku 5 Smlouvy o založení EHS [nyní článku 4(3) SEU], která nejenže ukládá členským státům, aby zajistily plnou účinnost unijního práva (např. i vyvoláním trestního řízení), ale také vyžaduje po členských státech a unijních institucích, aby si v dobré víře vzájemně pomáhaly. Loajální spolupráce je podle Soudu obzvláště významná tehdy, pokud mají unijní instituce poskytnout pomoc orgánům členského státu odpovědným za aplikaci unijního práva. Soud argumentoval také čistě funkčním charakterem výsad a imunit Evropské unie, které nedovolují, aby unijní instituce zanedbávaly takto zamýšlenou povinnost spolupráce v dobré víře. Jediným ospravedlněním by mohlo být přesvědčivé zdůvodnění, že vydáním dokumentů by byla dotčena podstata výsad a imunit Evropské unie nebo legitimní práva třetích stran, což Komise nedoložila. Soud tedy rozhodl, že Komise musí vydat nizo-zemskému státními zástupci požadované dokumenty.

Význam: Povinnost loajální spolupráce mezi členskými státy a Evropskou unií je jednou ze základních zásad unijního práva, která definuje vztah členských států a Evropské unie. Tento vztah má být oboustranně harmonický, jednotící, *bona fides*. Řada povinností spočívá na Komisi, která např. musí poskytnout aktivní asistenci národním justičním orgánům, které vyšetřují porušení unijního práva. Rozhodnutí ve věci Zwartveld a další znamená také rozšíření jurisdikce Soudu nad rámec výslovného zmocnění stanoveného unijním právem, neboť si Soud přisvojil pravomoc rozhodovat o výsadách a imunitách Evropské unie ve vztahu k zásadě loajální spolupráce.

Evropský parlament proti Radě („Černobyl“)

Název rozhodnutí: C-70/88 Evropský parlament v. Rada

Datum rozhodnutí: 22. 5. 1990.

Diskutované otázky: povaha Evropské unie, dělba moci mezi unijními institucemi, institucionální rovnováha, žaloba na neplatnost.

Související případy: 25/70, *Köster*, ECR (1970) 1161, 139/78, *Roquette Frères*, ECR (1980) 3333, 149/85, *Wybot*, ECR (1986) 2391, C-106/96, *Spojené království Velké Británie a Severního Irska v. Komise*, ECR (1998) I-2729.

Právní věta: Práva institucí jsou jedním z elementů institucionální rovnováhy vytvořené Smlouvami. Smlouvy upravují systém dělby moci mezi

jednotlivými institucemi Evropského společenství, přidělují každé instituci určitou roli v institucionální struktuře Evropského společenství a při dosahování cílů svěřených Evropskému společenství. Dodržování institucionální rovnováhy znamená, že každá instituce musí vykonávat svou pravomoc s náležitým ohledem na pravomoci dalších institucí.

Skutkový stav: Evropský parlament podal žalobu na neplatnost nařízení Rady o nejvyšším povoleném množství radioaktivní kontaminace potravin a krmiv v případě jaderné havárie, a to z důvodu, že Rada zvolila chybný právní základ, který vyžadoval namísto kooperace pouhou konzultaci Evropského parlamentu. Původní znění článku 173 Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom) (*nyní článku 263 SFEU*) a článku 146 Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom) však neobsahovaly takové žalobní právo Evropského parlamentu. Komise ve vyvolaném sporu před Soudem navrhla, aby byla žaloba Evropského parlamentu odmítnuta jako nepřijatelná.

Rozhodnutí ESD: Soud však měl za to, že unijní právo nezaručovalo možnost přezkumu právního aktu přijatého Komisí nebo Radou při nerespektování výsad Evropského parlamentu, neboť v tehdejší znění Smluv neexistovalo ustanovení, které by výslovně řadilo Evropský parlament mezi subjekty oprávněné k podání žaloby na neplatnost. Soud konstatoval, že práva unijních institucí tvoří jeden z aspektů institucionální rovnováhy vytvořené Smlouvami. Smlouvy založily systém dělby moci mezi unijními institucemi tím, že každé instituci přiřadily vlastní postavení v unijní struktuře a při dosahování unijních cílů. Dodržení této rovnováhy pak vyžaduje, aby každá instituce vykonávala svá práva s ohledem na práva ostatních institucí a aby existovaly právní možnosti ochrany v případě, že některá z institucí toto pravidlo poruší. Dohled nad touto institucionální rovnováhou přísluší Soudu. Soud uzavřel, že absence takového oprávnění Evropského parlamentu je sice procedurální mezerou, ale nemůže převážit nad zájmem udržet institucionální rovnováhu. Tím tedy přiznal Evropskému parlamentu právo podat žalobu na neplatnost, pokud směřuje k ochraně jeho práv.

Význam: Přestože současné znění Smlouvy o fungování Evropské unie i Smlouvy Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom) už obsahuje pozitivní zakotvení takového žalobního práva Evropského parlamentu (dokonce i dalších institucí, které jej původně neměly), význam rozhodnutí ve věci Černobyl spočívá v neslábnoucím důrazu na institucionální rovnováhu. Soud připodobňuje dělbu moci mezi unijními institucemi k dělbě moci uvnitř státu, včetně systému odpovídajících brzd a protivah. V zájmu zachová-

ní institucionální rovnováhy se Soud může výjimečně uchýlit ke korektivnímu výkladu Smluv.

Marleasing

Název rozhodnutí: C-106/89 *Marleasing SA v. La Comercial Internacional de Alimentacion SA*

Datum rozhodnutí: 13. 11. 1990.

Diskutované otázky: směrnice, nepřímý účinek, zásada loajální spolupráce, eurokonformní výklad, právo obchodních společností, nicotnost.

Související případy: 14/83, *Von Colson a Kaman*, ECR (1984) 1891, 152/84, *Marshall*, ECR (1986) 723, 80/86, *Kolpinghuis Nijmegen*, ECR (1987) 3969, C-2/88, *Zwartveld a další*, ECR (1990) I-3365, C-91/92, *Faccini Dori*, ECR (1994) I-3325, C-334/92, *Wagner Miret*, ECR (1993) I-6911, C-355/96, *Silhouette*, ECR (1998) I-4799, C-262/97, *Engelbrecht*, ECR (2000) I-7321, C-456/98, *Centrosteeel*, ECR (1998) I-6007, spojené případy C-397/01 až C-403/01, *Pfeiffer a další*, ECR (2004) I-8835, C-60/02, X, ECR (2004) I-651.

Právní věta: Národní soud povoláný aplikovat vnitrostátní právo jej musí s nejvyšší možnou měrou vykládat ve světle textu a účelu směrnice, aby bylo dosaženo jejího výsledku, a aby tak vyhověl třetímu odstavci článku 189 Smlouvy, a to bez ohledu na skutečnost, jestli předmětná ustanovení národního práva byla přijata před směrnicí, nebo až následně.

Skutkový stav: Společnost *Marleasing* se před španělským soudem domáhala vyslovení nicotnosti společnosti *La Comercial*, neboť její založení postrádalo řádnou kauzu, tedy ekonomický důvod vzniku právních vztahů. Společnost *Marleasing* tvrdila, že šlo jen o předstíranou transakci, neboť založení *La Comercial* mělo poškodit věřitele jednoho z jejích zakladatelů. Podle španělského práva nemají právní úkony bez kauzy, nebo jejichž kauza je nezákonná, právní účinky. Společnost *La Comercial* se bránila tím, že ve směrnici 68/151/EHS nebyla uvedena absence kauzy jako důvod nicotnosti společnosti, a dožadovala se u Soudu, aby umožnil aplikaci směrnice, neboť Španělsko dosud otálelo s její implementací, ač k ní bylo povinno.

Rozhodnutí ESD: Soud setrval na své dosavadní judikatuře ve smyslu rozhodnutí ve věci *Marshall*, neboť potvrdil, že směrnice nemůže ukládat povinnosti jednotlivcům (v tomto smyslu soukromoprávním subjektům), a tudíž se jí jednotlivec ani nemůže dovolávat ve vztahu k dalšímu jednotlivci. Jinými

slovy, přímý horizontální účinek směrnic se nepřipouští a přímý vertikální účinek by vyslovení nicotnosti společnosti La Comercial na návrh společnosti Marleasing nemohl odvrátit. Soud však posunul svou argumentaci do obecnější roviny a s odvoláním na článek 5 Smlouvy o založení EHS [nyní *článek 4(3) SEU*] rozhodl, že povinnost zajistit dosažení cílů, které směrnice sleduje, spočívá na všech orgánech členského státu včetně soudů. Národní soud má tedy povinnost vykládat národní právo co nejvíce ve světle textu a účelu směrnice, a to bez ohledu na skutečnost, zda bylo přijato před směrnicí nebo až po ní, aby tak umožnil dosažení záměru směrnice. Protože citovaná směrnice obsahovala taxativní výčet důvodů nicotnosti společnosti, je konkrétní povinností španělského soudu, aby zabránil vyslovení nicotnosti společnosti La Comercial na základě důvodů, v citované směrnici neuvedených.

Význam: Rozhodnutím ve věci Marleasing Soud přiznal směrnícím nepřímý účinek. Ten nastává zásadně bez ohledu na přímý účinek směrnice, tj. bez ohledu na transpozici směrnice členským státem, její bezpodmínečnost a dostatečnou přesnost. Orgány členských států mají povinnost tzv. eurokonformního výkladu, tj. výkladu celého národního práva s maximálním možným ohledem na text a účel existujících směrnic. V tomto smyslu pak nepřímý účinek směrnic zavazuje i jednotlivce, tj. směrnice může nepřímo, prostřednictvím vnitrostátního práva, nabídnout jednotlivcům jak práva, tak jim uložit povinnosti. Limitem tohoto závěru je ovšem nemožnost přímého horizontálního efektu netransponované směrnice.

Komise proti Radě („Oxid titaničitý“)

Název rozhodnutí: C-300/89 Komise v. Rada

Datum rozhodnutí: 11. 6. 1991.

Diskutované otázky: výběr právního základu, dvojí právní základ, legislativní procedura, institucionální rovnováha, dělba moci mezi unijními institucemi, účast občanů na chodu Evropské unie.

Související případy: 139/78, *Roquette Frères*, ECR (1980) 3333, 139/79, *Maizena*, ECR (1980) 3393, C-70/88, *Evropský parlament v. Rada (Černobyl)*, ECR (1990) I-2041, C-376/98, *Spolková republika Německo v. Evropský parlament a Rada (Tabáková reklama)*, ECR (2000) I-8419, C-338/01, *Komise v. Rada*, ECR (2004) I-4829, C-491/01, *British American Tobacco a Imperial Tobacco*, ECR (2002) I-11453, C-210/03, *Swedish Match*, ECR (2004) I-11893, C-370/07, *Komise v. Rada*, ECR (2009) – dosud nepublikováno.

Právní věta: Pokud je pravomoc instituce založena na dvou ustanoveních Smlouvy, instituce je zavázána přijmout relevantní opatření na základě obou relevantních ustanovení. Avšak, pokud jedno ustanovení vyžaduje kooperační proceduru mezi Radou, Evropským parlamentem a Komisí a druhé ustanovení umožňuje jednat Radě jednomyslně po pouhé konzultaci s Evropským parlamentem, použití obou ustanovení jako společného právního základu by zbavilo kooperační proceduru její podstaty, jelikož účelem této procedury je zvýšit zapojení Evropského parlamentu do legislativního procesu Evropského společenství. Taková účast odráží základní demokratický princip účasti lidí na výkonu moci prostřednictvím zákonodárného sboru. V tomto případě je tedy dvojitý právní základ vyloučen a je nezbytné určit, které z obou ustanovení je vhodným právním základem.

Skutkový stav: Komise podala u Soudu žalobu na neplatnost směrnice 89/428/EHS o postupech harmonizace programů pro redukci a případnou eliminaci znečištění způsobeného průmyslovým vypouštěním oxidu titaničitého. Důvodem byl z pohledu Komise chybný právní základ přijaté směrnice v tehdejšímu článku 130s Smlouvy o založení EHS. Komise namítla, že správným základem měl být tehdejší článek 100a Smlouvy o založení EHS.

Rozhodnutí ESD: Soud odpověděl, že volba právního základu pro vydání opatření nesmí záležet na přesvědčení instituce, ale na objektivních faktorech přezkoumatelných Soudem, jakými jsou cíl a obsah předmětného opatření. Soud analyzoval, že citovaná směrnice by teoreticky mohla mít obojí právní základ, protože její cíl a obsah vedl jak ke zlepšení ochrany životního prostředí, tak k harmonizaci vnitřního trhu. Nicméně dvojitý základ směrnice zabránila ta skutečnost, že oba dřívější články 130s a 100a Smlouvy o založení EHS předvíдалy jinou legislativní účast Evropského parlamentu – podle prvního jen konzultaci, podle druhého však kooperaci. Soud s poukazem na rozhodnutí ve věci *Roquette Frères* vyzdvihl význam demokratické účasti občanů na chodu Evropské unie prostřednictvím Evropského parlamentu a také podmínil ochranu životního prostředí podmínkou harmonizovaného vnitřního trhu. Správným právním základem tedy měl být dřívější článek 100a Smlouvy o založení EHS.

Význam: Rozhodnutí ve věci *Oxid titaničitý* je dalším příkladem kontinuálního posilování postavení Evropského parlamentu od jeho ustavení v roce 1979. Soud se postavil praxi, podle níž byl Evropský parlament obcházen výběrem právního základu, který vyžadoval jen jeho konzultaci. Objektivizoval také kritéria, která musí unijní instituce zohlednit při volbě právního základu. Soud sice obecně připustil možnost dvojitého právního základu aktu, pokud

jsou oba stejně významné, nicméně to je vyloučeno v situaci, kdy by tato dualita vyvolala odlišnou, neslučitelnou legislativní proceduru přijímání aktu. Přednost by pak zpravidla dostal ten právní základ, který by mj. předpokládal větší zapojení Evropského parlamentu (tedy kooperační nebo spolurozhodovací postup).

British American Tobacco

Název rozhodnutí: C-491/01 *The Queen a Secretary of State for Health, ex parte: British American Tobacco (Investments) Ltd. a Imperial Tobacco Ltd.*

Datum rozhodnutí: 10. 12. 2002.

Diskutované otázky: výběr právního základu, dvojí právní základ, legislativní procedura, princip proporcionality, právo na vlastnictví, princip subsidiarity, výklad unijního práva, harmonizace, společná obchodní politika.

Související případy: 165/87, *Komise v. Rada*, ECR (1988) 5545, C-300/89, *Komise v. Rada (Oxid titaničitý)*, ECR (1991) I-2867, C-157/96, *National Farmers's Union a další*, ECR (1998) I-2211, C-42/97, *Evropský parlament v. Rada*, ECR (1999) I-869, C-269/97, *Komise v. Rada*, ECR (2000) I-2257, C-223/98, *Adidas*, ECR (1999) I-7081, C-376/98, *Spolková republika Německo v. Evropský parlament a Rada (Tabáková reklama)*, ECR (2000) I-8419, C-210/03, *Swedish Match*, ECR (2004) I-11893, C-370/07, *Komise v. Rada*, ECR (2009) – dosud nepublikováno.

Právní věta: Článek 95 SES je jediným náležitým právním základem směrnice a je chybou, že tato směrnice zmiňuje jako právní základ také článek 133 SES. Nicméně tento nesprávný odkaz na článek 133 SES, jako vedlejší právní základ směrnice nezpůsobuje sám o sobě její neplatnost. Toto pochybení v právních východiscích aktu Evropského společenství je totiž pouhou čistě formální vadou, pokud neměla dopad na postup směřující k přijetí tohoto aktu.

Skutkový stav: Společnosti British American Tobacco a Imperial Tobacco jsou výrobci tabákových produktů usazenými ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku. Obě společnosti měly pochybnosti ohledně výkladu a platnosti směrnice 2001/37/ES o sblížení právních předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových výrobků a požádaly Soud, aby citovanou směrnicí zrušil.

Rozhodnutí ESD: Soud nejprve odpověděl na přesvědčení žalobců, že citovaná směrnice je neplatná, neboť byla přijata na dvojím právním základě,

který není vzájemně slučitelný, a to podle článku 95 SES (nyní článku 114 SFEU) a podle článku 133 SES (nyní článku 207 SFEU). Analýzou cíle a obsahu směrnice dospěl Soud k závěru, že správným právním základem směrnice je výlučně článek 95 SES, nicméně dodal, že odkaz na článek 133 SES jako vedlejší právní základ nezpůsobuje sám o sobě její neplatnost, neboť jde o výhradně formální vadu. Skutečnost, že směrnice byla přijata spolurozhodovacím procesem vyžadovaným článkem 95 SES, není v rozporu s požadavkem přijetí kvalifikovanou většinou v Radě vyžadovaného článkem 133 SES. Na rozdíl od rozhodnutí ve věci Oxid titaničitý v tomto případě nevzniká problém dvou různých legislativních procedur. Soud se vypořádal i s dalšími námitkami, které vznesli žalobci. Předně rozhodl, že citovaná směrnice neodporuje principu proporcionality, neboť umožňuje dosáhnout sledovaný cíl a zjevně nepřekročuje meze toho, co je k jeho dosažení nezbytné. Neodporuje ani principu subsidiarity, neboť harmonizace vnitřního trhu se neobejde bez zásahu Evropské unie a dosavadní regulace tabákových výrobků v členských státech byla příliš rozmanitá. Soud tedy uzavřel, že nenastaly důvody pro zrušení citované směrnice.

Význam: Rozhodnutím ve věci British American Tobacco se Soud dotkl vztahu mezi členskými státy a Evropskou unií, když musel analyzovat, zda přijetí směrnice neřeší dosažení cíle nad rámec požadavku proporcionality a subsidiarity unijní aktivity. Odůvodnění dodržení subsidiarity však vyznívá ze strany Soudu poněkud rozpačitě. Soud také zaujal postoj, že dualita právního základu, přestože oba základy nejsou rovnocenné, ještě nemusí být důvodem neplatnosti aktu. Postup podle přísnější legislativní procedury odpovídající hlavnímu právnímu základu, tj. takové, která předpokládá větší zapojení ostatních institucí, zejména Evropského parlamentu, zhojí odkaz na vedlejší právní základ, vyžadující např. jen hlasování v Radě.

Wells

Název rozhodnutí: C-201/2002 The Queen na žádost Delena Wells v. Secretary of State for Transport, Local Government and the Regions

Datum rozhodnutí: 7. 1. 2004.

Diskutované otázky: zásada loajální spolupráce, směrnice, přímý vertikální účinek, přímý horizontální účinek, právo životního prostředí.

Související případy: 152/84, *Marshall*, ECR (1986) 723, C-2/88, *Zwartveld a další*, ECR (1990) I-3365, 103/88, *Fratelli Constanzo*, ECR (1989) 1839, C-221/88, *Busseni*, ECR (1990) I-495, C-6 a 9/90, *Francovich a další*, ECR

(1991) I-5357, C-91/92, *Faccini Dori*, ECR (1994) I-3325, C-194/94, *CIA Security*, ECR (1996) I-2201, C-201/94, *Smith & Nephew a Primecrown*, ECR (1996) I-5819, C-97/96, *Daihatsu Deutschland*, ECR (1997) I-6843, C-435/97, *WWF a další*, ECR (1999) I-5613, C-443/98, *Unilever Italia*, ECR (2000) I-7535, spojené případy C-397/01 až C-403/01, *Pfeiffer a další*, ECR (2004) I-8835.

Právní věta: Pouhé nepříznivé důsledky na právech třetích osob, přestože by tyto důsledky byly jisté, neospravedlňují nemožnost jednotlivců dovolávat se ustanovení směrnice proti danému členskému státu.

Skutkový stav: Wells se přestěhovala do domu v oblasti nečinného lomu. Vlastníci lomu však po jisté době začali usilovat o povolení obnovit dobývání kamene, s čímž Wells nesouhlasila. V následném sporu s britskými úřady Wells namítala, že v průběhu povoloovacího řízení nebylo uskutečněno hodnocení vlivu na životní prostředí (EIA) ve smyslu směrnice 85/337/EHS. Britské úřady oponovaly tvrzením, že požadavkům na proces EIA fakticky vyhovuje povolovací procedura podle národní legislativy. Úkolem Soudu bylo mj. určit, zda i jednotlivci mají právo napadnout selhání státu provést EIA, anebo zda jim takové právo s ohledem na omezení přímého horizontálního účinku směrnic nepřísluší.

Rozhodnutí ESD: Podle anglické vlády by přípuštění možnosti, aby se jednotlivec dovolával provedení procesu EAI podle citované směrnice, znamenalo obrácený přímý účinek, neboť členský stát by musel na žádost jednotlivce zbavit práv některé jiné jednotlivce. Soud v návaznosti na svou dosavadní judikaturu (např. rozhodnutí ve věci *Marshall*) uvedl, že princip právní jistoty brání tomu, aby směrnice ukládala povinnosti jednotlivcům. Jednotlivec se také nemůže dovolávat směrnice vůči členskému státu, pokud jde o povinnost státu přímo související s výkonem jiné povinnosti dopadající podle směrnice na třetí osoby. Soud nicméně připustil, že vyvolání pouhých „nepříznivých důsledků“ na straně práv třetích osob (ostatních jednotlivců), byť by byly jisté, neznamená, že by se jednotlivec nemohl směrnice proti členskému státu dovolávat. To je i případ *Wells*, neboť provedení EAI je povinností státu, která není přímo spjata s povinností uloženou směrnicí vlastníkům kamenolomu. Pozdržení těžby do doby, než bude znám výsledek EIA, je pak pouhým „nepříznivým následkem“ plynoucím ze skutečnosti, že Velká Británie nesplnila svůj závazek. Soud závěrem dodal, že členské státy mají dále s ohledem na článek 10 SES [*dněs článek 4(3) SEU*] povinnost odčinit všechny nepříznivé následky vzniklé neprovedením procesu EIA, tedy porušením unijního práva.

Význam: Rozhodnutí ve věci Wells rozvíjí dosavadní „směrníkovou“ judikaturu. Soud do značné míry stále trvá na závěrech judikatury Marshall a následující, neboť nadále nepřipouští přímý horizontální účinek směrnic. Lze nicméně vysledovat určitý odklon od tohoto pravidla, neboť Soud nevyklučuje, aby se jednotlivci na směrnici odvolávali, pokud by tím třetí osoby potkaly jen „nepříznivé důsledky“, tj. pokud by aplikací směrnice došlo jen k určitému oslabení práv třetích osob, nikoli přímo k uložení povinností.

Berlusconi

Název rozhodnutí: Spojené případy C-387/02, C-391/02 a C-403/02, trestní řízení proti Silviu Berlusconi, Sergiu Adelchi a Marcellu Dell'Utri a dalším

Datum rozhodnutí: 3. 5. 2005.

Diskutované otázky: právo obchodních společností, směrnice, přímý vertikální účinek, přednost unijního práva, trestní právo, proporcionalita, ústavní tradice společné všem členským státům, retroaktivita, právní jistota.

Související případy: 6/64, *Costa*, ECR (1964) 585, 106/77, *Simmenthal*, ECR (1978) 629, 80/86, *Kolpinghuis Nijmegen*, ECR (1987) 3969, 68/88, *Komise v. Řecko*, ECR (1989) 2965, C-97/96, *Daihatsu Deutschland*, ECR (1997) I-6843, C-306/99, *BIAO*, ECR (2003) I-1, spojené případy C-20/00 a C-64/00, *Booker Aquaculture a Hydro Seafood*, ECR (2003) I-7411, C-112/00, *Schmidberger*, ECR (2003) I-5659, C-167/01, *Inspire Art*, ECR (2003) I-10155, C-230/01, *Penycoed*, ECR (2004) I-937, spojené případy C-397/01 až C-403/01, *Pfeiffer a další*, ECR (2004) I-8835, C-60/02, X, ECR (2004) I-651, C-457/02, *Niselli*, ECR (2004) I-10853.

Právní věta: V situaci, která nastala v předmětném řízení, se orgány členského státu nemohou v rámci trestních řízení dovolávat vůči obviněnému první směrnice Rady 68/151/EHS jako takové, protože směrnice nemůže sama o sobě a nezávisle na vnitrostátním zákonu členského státu přijatému k jejímu provedení stanovit nebo zpřísnit trestní odpovědnost obviněných.

Skutkový stav: Silvio Berlusconi byl v Itálii trestně stíhán za podezření falšování účetních závěrek obchodních společností, jimž předsedal, nebo v nichž měl rozhodující akciový vliv. Přijetí novely příslušné italské legislativy však změnilo situaci a trestní stíhání Berlusconiho za tento čin ani související činy již nepřicházelo v úvahu. Soud měl rozhodnout otázku, zda mírnější, resp. neefektivní trestní postih těchto činů není v rozporu s požadavky směrnic o společnostech a s obecným požadavkem unijního práva na přiměřenost sankcí za jeho porušení.

Rozhodnutí ESD: Podle Soudu musejí členské státy dbát na to, aby sankce za porušení unijního práva byly srovnatelné se sankcemi, které tyto členské státy stanoví za porušení vnitrostátního práva podobné povahy a závažnosti. Tyto sankce zároveň musejí být účinného, přiměřeného a odrazujícího charakteru. Soud však rovněž vyjádřil přesvědčení, že zásada retroaktivního použití mírnějšího trestu patří mezi ústavní tradice společné všem členským státům, a tudíž nemůže být opomenuta. Nabízející se konflikt mezi dvěma uvedenými principy vyřešil Soud odkazem na skutečnost, že požadavky na přiměřený trest za porušení unijních pravidel obchodních společností vyvěrají ze směrnice. Nic se tudíž nemůže změnit na ustálené judikatuře, podle které nemohou směrnice samy o sobě ukládat jednotlivcům povinnosti, konkrétně je tedy vyloučeno, aby směrnice nezávisle na vnitrostátní legislativě určovala nebo zpříšňovala trestní postih za její porušení. Není však bez zajímavosti, že rozhodnutí Soudu směřovalo proti názoru generální advokátky Kokott, která navrhovala nadále aplikovat italské právo platné v době spáchání trestného činu, aby nedošlo k rozporu se směrnicí.

Význam: V rozhodnutí ve věci Berlusconi naráží Soud hned na několik otázek, dotýkajících se základů fungování unijního práva. Vylučuje, aby směrnice zavazovala jednotlivce povinnostmi, a to i v případě, že by se tím měla snížit efektivita unijního práva. K tomu došlo v tomto případě, neboť italská legislativa po novele odporovala znění směrnice. Princip retroaktivního použití mírnějšího trestu takové snížení efektivity podle Soudu nicméně ospravedlnil. To ovšem vyvolává řadu otázek ve vztahu k principu aplikační přednosti unijního práva. Judikatura Berlusconi také ukazuje na postavení ústavních tradic společných všem členským státům a také na skutečnost, jak unijní právo nepřímo ovlivňuje oblasti, v nichž Evropská unie v zásadě nemá pravomoc, např. trestní právo.

Komise proti Radě

Název rozhodnutí: C-370/07 Komise v. Rada

Datum rozhodnutí: 1. 10. 2009.

Diskutované otázky: výběr právního základu, dvojí právní základ, legislativní procedura, dělba moci mezi unijními institucemi, institucionální rovnováha, vztah Evropské unie a členských států, transparentnost, právní jistota, žaloba na neplatnost, společná obchodní politika.

Související případy: 22/70, *Komise v. Rada (AETR)*, ECR (1971) 263, C-70/88, *Evropský parlament v. Rada („Černobyl“)*, ECR (1990) I-2041,

C-300/89, *Komise v. Rada* („*Oxid titaničitý*“), ECR (1991) I-2867, C-325/91, *Francie v. Komise*, ECR (1993) I-3283, C-41/93, *Francie v. Komise*, ECR (1994) I-1829, posudek 2/94, *přístup Evropského společenství k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod*, ECR (1996) I-1759, posudek 2/00, *Cartagenský protokol*, ECR (2001) I-09713, C-378/00, *Komise v. Parlament a Rada*, ECR (2003) I-937, C-491/01, *British American Tobacco a Imperial Tobacco*, ECR (2002) I-11453, C-210/03, *Swedish Match*, ECR (2004) I-11893, C-521/06, *Athinaiiki Techniki*, ECR (2008) I-5829, C-155/07, *Evropský parlament v. Rada*, ECR (2008) I-8103.

Právní věta: Právní jistota vyžaduje, aby závazná povaha jakéhokoliv aktu, který směřuje k založení právních účinků, byla odvozena z některého ustanovení práva Společenství, které stanoví právní formu aktu a které v něm musí být výslovně uvedeno jako právní základ. Napadené rozhodnutí musí být zrušeno z důvodu, že v něm není uveden právní základ, na kterém je založeno.

Skutkový stav: Komise se domáhala u Soudu zrušení rozhodnutí Rady o postoji Evropské unie k závěrům konference smluvních stran Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES). Komise svůj návrh odůvodnila tím, že citované rozhodnutí neuvádí právní základ, na němž stojí, přestože původní návrh rozhodnutí předložený Komisí obsahoval hned dvojí právní základ, a to jednak články 133 a 175(1) SES [nyní články 207 a 192(1) SFEU], a jednak článek 300(2) SES (nyní článek 218 SFEU). Neuvedení právního základu se podle Komise dotklo také výsad Evropského parlamentu, neboť vyvstala pochybnost, zda Rada při přijetí skutečně postupovala podle článku 300(2) SES (nyní článku 218 SFEU).

Rozhodnutí ESD: Podle Soudu musejí být právní akty náležitě odůvodněny, aby byly přezkoumatelné a transparentní co do podmínek, za nichž unijní instituce použily Smlouvy. Odůvodnění pak musí zahrnovat i odkaz na příslušný právní základ, jenž má s ohledem na princip právní jistoty a zásadu svěřených pravomocí přímo ústavní význam. Volba právního základu má vliv i na legislativní proces, neboť články 133, 175(1) a 300(2) SES [nyní články 207, 192(1) a 218 SFEU] předpokládají odlišné zapojení Evropského parlamentu i různý způsob hlasování v Radě, stejně jako na dělbu pravomocí mezi Evropskou unií a státy. Soud odmítl i Radou vznesenou analogii k obdobným rozhodnutím v minulosti, které právní základ neuváděly, neboť praxe Rady nemůže založit precedens v rozporu se zněním Smluv. Soud sice připustil, že výslovný odkaz na právní základ nepředstavuje podstatnou právní vadu tehdy, pokud jej lze s jistotou vyvodit z obsahu právního aktu. To však není případ

napadeného rozhodnutí, absence právního základu není pouhou formální vadou, a Soud tak rozhodnutí zrušil.

Význam: Rozhodnutí ve věci *Komise v. Rada* dotváří mozaiku dělby moci v Evropské unii, neboť Soud opětovně střeží rovnováhu mezi unijními institucemi, zejména práva Evropského parlamentu. Uvedení právního základu aktu je enormně významné i pro členské státy a jednotlivce. Ti musejí mít možnost kontrolovat dodržování principu svěřených pravomocí, tj. musejí mít možnost zkoumat, jestli unijní instituce postupují v rámci pravomocí, které jim Smlouvy propůjčují. Neuvedení právního základu tudíž ohrožuje nejen institucionální rovnováhu, ale také transparentnost a právní jistotu rozhodovacího procesu v Unii.

Doporučená literatura:

1. *Craig, P., De Burga, G.* EU Law: Text, Cases and Materials. 4th printing, 2008. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-927389-8.
2. *Lenaerts, K., Van Nuffel, P.* Constitutional Law of the European Union. 2nd printing, 2005. London: Sweet and Maxwell. ISBN 978-0-42188-610-0.
3. *Chalmers, D., Hadjiemmanuil, Ch., Monti, G., Tomkins, A.* European Union Law: Text and Materials. 1st printing, 2006. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 13 798-0-521-8241-7.
4. *Steiner, J., Woods, L., Twigg-Flesner, Ch.* EU Law. 9th printing, 2006. Oxford: Oxford University Press. ISBN 13 978-0199279593.
5. *Prechal, S.* Directives in EC law. Oxford: Oxford University Press, 2006, ISBN 978-0-1982-683-21.
6. *Tichý, L. a kol.* Evropské právo. Praha: C. H. BECK, 2006. ISBN 80-7179-430-9.
7. *Pomahač, R.* Evropské veřejné právo. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-014-9.
8. *Svoboda, P.* Úvod do evropského práva. Praha: C. H. BECK, 2007. ISBN 978-80-7179-621-3.
9. *Simon, D.* Komunitární právní řád. Praha: ASPI, a. s., 2005. ISBN 80-7357-114-5.
10. *Král, R.* Transpozice a implementace směrnic ES v zemích EU a ČR. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-688-3.

---

2. PŘÍSTUP K SOUDNÍMU DVORU EVROPSKÉ UNIE

Níže uváděné judikáty shrnují výklad některých klíčových procesněprávních institutů ze strany Soudu. Je třeba konstatovat, že úprava řízení před Soudem je zcela autonomně a výlučně upravena evropským právem. Stejně jako jiné oblasti evropského práva, čerpá i procesní právo inspiraci jak ze zdrojů typických pro anglosaskou právní kulturu, tak (a to především) z kontinentálního práva. Přitom samotné řízení před Soudem je svou povahou někdy bližší ústavnímu, resp. správnímu soudnictví, jindy civilnímu procesu, čemuž odpovídá i úsilí obecněji pojmut v legislativních aktech některé tradiční procesní instituty. Jádro organizace evropského soudnictví a působnosti Soudu tvoří článek 19 SEU a dále je podrobněji provádějící ustanovení článků 251 až 281 SFEU, jakož i Protokol (č. 3) k SEU o statutu Soudního dvora Evropské unie. Detailní procesní úpravu pak zakotvují jednací řády dnešního Soudního dvora, Tribunálu a Soudu pro veřejnou službu.

Soudní dvůr Evropské unie rozhoduje ve třech základních okruzích – řízení pro nesplnění povinností členským státem (*nyní článek 258 až 260 SFEU*), řízení o žalobách proti orgánům Evropské unie (pro nezákonnost aktu orgánu Evropské unie dle článku 263 SFEU, pro nezákonnou nečinnost orgánu Evropské unie dle článku 265 SFEU či pro vzniklou škodu dle článku 268 SFEU) a řízení o předběžných otázkách (*nyní článek 267 SFEU*).

Zásadním problémem druhého zmíněného okruhu řízení je otázka přístupu k Soudu, tedy otázka, kdo disponuje procesním právem obrátit se na Soudní dvůr Evropské unie (*locus standi*). Již brzo po svém vzniku ESD v rozhodnutí Plaumann⁶ nastavil poměrně přísný test pro zjištění „osobního a bezprostředního dotčení“ v žalobách proti nezákonnému aktu orgánu Evropského společenství, který přes početnou kritiku zachoval i v pozdějších rozhodnutích Codorníu⁷, UPA⁸ a Jégo-Quéré⁹. Liberálnější přístup však Soud zvolil ve vztahu k tzv. semi-privilegovaným žalobcům (srov. Černoby1¹⁰).

---

⁶ 25/62, Plaumann, ECR (1963) 95.

⁷ C-309/89, Codorníu, ECR (1994) I-01853.

⁸ C-50/00 P, UPA, ECR (2002) 1-6677.

⁹ C-263/02, Jégo-Quéré, ECR (2004) I-3425.

¹⁰ C-70/88, European Parliament v. Council, ECR (1990) I-2041.

2.1

Přístup k Soudnímu dvoru Evropské unie

Plaumann

Název rozhodnutí: 25/62 Plaumann & Co. v. Komise

Datum rozhodnutí: 15. 7. 1963.

Diskutované otázky: přístup k soudu, žaloba na neplatnost aktu Evropské unie, neprivilégovaní žalobci, rozhodnutí určená „jiné osobě“, osobní a bezprostřední dotčení, *actio popularis*.

Související případy: 42 a 49/59, *SNUPAT*, ECR (1961) 53, spojené případy 106 a 107/63, *Töpfer*, ECR (1965) 405, spojené případy 10 a 18/68, *Eridania*, ECR (1969) 459, 11/82, *Piraiiki-Patraiki*, ECR (1985) 207, C-309/89, *Codorníu*, ECR (1994) I-01853, T-585/93, *Greenpeace*, ECR (1995) II-2205, C-395/95P, *Geotronics*, ECR (1997) I-02271, T-16/96, *Cityflyer Express*, ECR (1998) II-757, spojené případy T-172/98 a T-175/98 až T-177/98, *Salamander*, ECR (2000) II-02487, T-69/99, *DSTV*, ECR (2000) II-4039, T-177/01, *Jégo-Quéré*, ECR (2002) II-2365, C-258/02, *Bactria*, ECR (2003) I-15105, T-308/02, *SGL Carbon*, ECR (2004) II-1363.

Právní věty:

1. Akt musí být považován za rozhodnutí, pokud se vztahuje na konkrétní osobu, kterou samotnou zavazuje.
2. Znění a obvyklý smysl druhého pododstavce článku 173 SEHS (věcně odpovídající čtvrtý pododstavec článku 263 SFEU), jenž umožňuje jednotlivci zahájit řízení proti rozhodnutím adresovaným jiné osobě, je-li jimi bezprostředně a osobně dotčen, vyžadují nejširší výklad.
3. Ustanovení smlouvy, vztahující se k právu na žalobu dotčených stran, nesmějí být vykládána restriktivně; kde smlouva mlčí, nelze omezení v tomto smyslu presumovat.
4. Jiné osoby než ty, jimž je rozhodnutí adresováno, se mohou odvolat na osobní dotčení pouze, pokud se jich rozhodnutí týká vzhledem k jejich určitým zvláštním vlastnostem či z důvodu okolností, na základě nichž jsou odlišeny od všech ostatních osob a jsou individuálně rozze-
natelné jako kdyby jim samotným bylo rozhodnutí adresováno.

Skutkový stav: Vláda Spolkové republiky Německo požádala Komisi o povolení omezit dovozní clo na mandarinky (klementinky) z třetích zemí. Komise

svým rozhodnutím žádost spolkové vlády zamítla. Žalobce, dovozce klemen-
tinek, napadl toto rozhodnutí Komise žalobou na neplatnost.

Rozhodnutí ESD: Soud se v první řadě musel vypořádat s otázkou, zda je žalobce osobou bezprostředně a osobně dotčenou rozhodnutím žalované adre-
sovaným jiné osobě a zda má tedy procesní právo domáhat se jeho zrušení (*locus standi*). Soud neuznal námitku žalované týkající se toho, že rozhod-
nutí o zamítnutí žádosti spolkové vlády je *de facto* obecným nařízením, ani námitku poukazující na to, že slova „jiné osoby“ nelze vztahovat na členský stát. Následně se Soud zabýval otázkou osobního a bezprostředního dotčení žalobce a formuloval tzv. Plaumannův test. Konstatoval, že žalobce nemůže být osobně dotčen, pokud se jej rozhodnutí dotýká pouze z důvodu předmětu jeho hospodářské činnosti (dovoz mandarinek), kterou může provádět kdokoli a kdykoli. Otázkou bezprostředního dotčení se již Soud nezabýval, protože žalující osoba nemůže být dle Soudu dotčena bezprostředně, není-li současně dotčena osobně.

Význam: Zůstává paradoxem, že jakkoli Soud požadoval extenzivní výklad ustanovení o aktivní legitimaci jednotlivců (tzv. nepriviligovaných žalobců), stanovil současně přísné podmínky přípustnosti žaloby proti rozhodnutím adresovaným jiné osobě testem „osobního a bezprostředního dotčení“. Tyto podmínky Soud ve své pozdější judikatuře potvrdil (jistě zejména z pragma-
tických důvodů), proto je v praxi možné dovolat se tohoto ustanovení spíše výjimečně (Soudní dvůr rovněž odmítl pokus Tribunálu o přeformulování tes-
tu ve věci Jégo-Quéré). Zbývá dodat, že Soud postupuje při testu přípustnosti žaloby tak, že nejdříve zkoumá „osobní dotčení“ a pouze pokud je shledá, při-
stupuje k posouzení „bezprostředního dotčení“. Je zjevné, že judikatura upřes-
ňující pojem bezprostředního dotčení je mnohem skromnější (např. Codorniu, Geotronics, Salamander aj.).

Je nutné též připomenout, že Lisabonská smlouva mírně liberalizovala mož-
nost domáhat se u Soudního dvora Evropské unie neplatnosti aktů Evropské
unie, a to tím, že zrušila podmínku „osobního dotčení“ v případech, kdy se ža-
lobce domáhá zrušení aktu „s obecnou působností“ (tj. aktu bez konkrétního
adresáta, přičemž však z anglického znění Lisabonské smlouvy i přípravných
dokumentů lze dovodit, že se jedná pouze o nelegislativní akty – *regulatory
acts*), jímž je bezprostředně dotčen a k němuž členské státy „nepřijímají pro-
váděcí opatření“ (tam, kde členský stát vydává prováděcí akty, lze se jejich
zrušení domoci nepřímo před národním soudem, pokud Soudu položí před-
běžnou otázku o platnosti aktu Evropské unie).

Eridania („Società Eridania“)

Název rozhodnutí: Spojené případy 10/68 a 18/68 Società „Eridania“ Zuccherifici Nazionali a další v. Komise

Datum rozhodnutí: 10. 12. 1968.

Diskutované otázky: přístup k soudu, žaloba na nečinnost orgánu Evropské unie, nepriviligovaní žalobci, veřejná podpora.

Související případy: spojené případy 21 až 26/61, *Meroni*, ECR (1962) 73, 8/71, *Komponistenverband*, ECR (1971) 705, 42/71, *Nordgetreide*, ECR (1972) 105, spojené případy 166 a 220/86, *Irish Cement*, ECR (1988) 6473, 247/87, *Star Fruit Company*, ECR (1989) 291, T-69/99 *DSTV* ECR (2000) II-4039.

Právní věta: SEHS ustanovuje, zejm. ve svém článku 173 (věcně odpovídající článku 263 SFEU), prostředky nápravy, jichž lze použít k napadení údajně protiprávního aktu Evropského společenství a případně k jeho zrušení, a to na základě žaloby kvalifikovaného žalobce. Dotčená strana, jež požádala orgán, který rozhodnutí přijal, o jeho zrušení, nemůže namítat protiprávnou nečinnost spočívající v tom, že orgán se nezabýval návrhem na zrušení svého rozhodnutí. Takový postup by vedl k tomu, že by dotčeným osobám byla poskytnuta souběžná možnost recuzu k článku 173 SEHS, aniž by však byly naplněny tam stanovené podmínky.

Skutkový stav: Ve věci 10/68 se několik žalobců (vesměs provozovatelů cukrovarů) domáhalo zrušení rozhodnutí Komise o poskytnutí podpory několika jiným provozovatelům cukrovarů. Ve věci 18/68 se titíž žalobci obraceli na Soud se stížností proti nečinnosti Komise, jejíž protiprávnost spatřovali v tom, že se nezabývala jejich návrhem na to, aby zrušila či odvolala svá rozhodnutí o poskytnutí podpory.

Rozhodnutí ESD: Ve věci 10/68 soud žalobu zamítl pro absenci osobního a bezprostředního dotčení. Soud se však odmítl zabývat i věcí 18/68, když neaplikoval článek 175 SEHS (*nyní článek 265 SFEU*), srov. body 15. a násl. odůvodnění. Uvedl totiž, že SEHS stanoví konkrétní možnosti jak napadnout (údajně) protiprávní rozhodnutí Komise (*a to v článku 173 SEHS, resp. článku 263 SFEU*), jež nelze rozšiřovat tím, že dotčené subjekty požádají Komisi o nápravu (*autoremeduru*) a v případě nezabývání se jejich žádostí budou postupovat podle článku 175 SEHS (*nyní článku 265 SFEU*).

Význam: Rozhodnutí ve věci 10/68 nepřekvapí aplikací přísných podmínek vymezených již v rozhodnutí Plaumann. Důležitější je rozhodnutí ve věci 18/68, které jasně deklaruje, že nelze obcházet (nynější) článek 263 SFEU

postupem podle článku 265 SFEU, což by mohlo být pro dotčené osoby přitažlivé zejména v případě zmeškání lhůt stanovených v článku 263 SFEU. Rozhodnutí též implikuje fakt, že orgán Evropské unie není povinen se žádostí o autoremeduru pro údajnou nezákonnost svého rozhodnutí zabývat a ukládat žalobci, aby vždy označil konkrétní právní povinnost, která příkazuje orgánu jednat a která měla být porušena. Zbývá dodat, že Lisabonská smlouva rozšířila okruh pasivně legitimovaných subjektů v článku 265 SFEU na veškeré „orgány, instituce a jiné subjekty EU“ („*bodies, offices and agencies of the Union*“).

Roquette Frères

Název rozhodnutí: 138/79 SA Roquette Frères v. Rada

Datum rozhodnutí: 29. 10. 1980.

Diskutované otázky: přístup k soudu, žaloba na neplatnost aktu Evropské unie, žaloba na neplatnost aktu obecné povahy, neprivilégování žalobci, osobní a bezprostřední dotčení, porušení podstatných procesních podmínek, legislativní proces, konzultace Evropského parlamentu, společná zemědělská politika, výrobní kvóty.

Související případy: 6/54, *Nizozemsko v. Vysoký úřad*, ECR (1953-1956) 103, 18/57, *Nold*, ECR (1959) 41, spojené případy 209 až 215 a 218/78, *Van Landewyck*, ECR (1980) 3125, 282/81, *Ragusa*, ECR (1983) 1245, C-21/94, *Evropský parlament v. Rada*, ECR (1995) I-1827.

Právní věta: Konzultace Evropského parlamentu stanovená v třetím pododstavci článku 43 odst. 2 SEHS, jakož i v jiných obdobných ustanoveních Smlouvy, je prostředkem, jenž umožňuje Evropskému parlamentu účinně se podílet na legislativním procesu Evropského společenství. Taková pravomoc představuje podstatný činitel pro institucionální rovnováhu zamýšlenou Smlouvou. Ačkoli pouze v omezené míře, zrcadlí na úrovni Evropského společenství základní demokratickou zásadu, že lid se podílí na výkonu moci prostřednictvím shromáždění svých zástupců. Řádná konzultace s Evropským parlamentem v případech stanovených SEHS proto představuje podstatnou formální náležitost procesu, jejíž opomenutí způsobuje neplatnost dotčeného aktu. Zachování tohoto požadavku vyžaduje, aby Evropský parlament výslovně vyjádřil svůj názor. Je nemyšlitelné dospět k názoru, že tento požadavek je zachován pouhým dotazem Rady na stanovisko Evropského parlamentu, pokud následně není toto stanovisko poskytnuto.

Skutkový stav: Žalobce, francouzský výrobce izoglukózy, se domáhal zrušení Nařízení 1293/79, jež pozměňovalo Nařízení 1111/77 o zavedení společných předpisů pro izoglukózu, resp. jeho přílohy, jež stanovovala výrobní limity izoglukózy a jež se dotýkala i žalobce. Nařízení bylo přijato Radou, která z důvodů časové tísně nevyčkala povinného stanoviska Evropského parlamentu, ačkoli si je vyžádala.

Rozhodnutí ESD: Soud se musel nejdříve vypořádat s procesními námitkami Rady, jež v první řadě zpochybňovala osobní a bezprostřední dotčení daným nařízením na straně žalovaného, neboť se mělo jednat o akt obecné, nikoli individuální povahy. Rada dále zpochybňovala kvalifikaci Evropského parlamentu k intervenci na straně žalobce, neboť dle jejího názoru neměl Evropský parlament potřebný právní zájem na výsledku řízení. Ani jedna námitka nebyla soudem akceptována. Soud ovšem neshledal důvodnou ani hmotněprávní argumentaci žalobce, přesto však napadené nařízení zrušil, a to pro porušení „podstatných podmínek legislativního procesu“ („*essential procedural requirements*“), mezi které Soud konzultaci s Evropským parlamentem počítá, je-li SEHS předepsána.

Význam: Vedle skutečnosti, že Soud jednoznačně stanovil, že intervenující orgán nemusí prokazovat právní zájem na výsledku řízení [což však poměrně jednoznačně vyplývalo i z článku 37 (nyní článku 40 Statutu)], vyslovil se k důležité otázce formálních náležitostí legislativního procesu, jejichž porušení může vést ke zrušení aktu. Konstatoval přitom, že v případech, kdy je primárním právem předvídaná povinnost konzultace návrhu s Evropským parlamentem, musí být vyčkáno výslovného stanoviska Evropského parlamentu. Jeho absence způsobuje neplatnost aktu, pokud byl přesto vydán. S ohledem na ingerenci Evropského parlamentu ve všech oblastech práva Evropské unie i po změnách smluv dle Lisabonské smlouvy neubývá rozhodnutí na významu a je zásadně použitelné též na případy, kdy je jako podmínka rozhodnutí stanovena konzultace s jiným orgánem než je Evropský parlament.

Foglia („Foglia II“)

Název rozhodnutí: 244/80 Pasquale Foglia v. Marielle Novello

Datum rozhodnutí: 16. 12. 1981.

Diskutované otázky: předběžná otázka, přípustnost předběžné otázky, právo na položení předběžné otázky, zneužití práva na položení předběžné otázky, jurisdikce Soudu.

Související případy: C-93/78, *Matheus*, ECR (1978) 2203, 104/79, *Foglia I*, ECR (1980) 745, C-286/88, *Falciola Angelo*, ECR (1990) 191, C-105/94, *Ce-*

lestini, ECR (1997) I-2971, C-320/94, *RTI*, ECR (1996) I-6471, C-299/65, *Kremzow*, ECR (1997) I-2629, C-318/00, *Bacardi-Martini*, ECR (2003) I-905.

Právní věty:

1. Vzhledem k zamýšlenému účelu článku 177 SEHS (nyní článku 267 SFEU) je na národním soudu, aby podle skutkové stránky věci posoudil nutnost zahájit řízení o předběžné otázce z důvodu, že zná podstatu sporu a že musí nést odpovědnost za rozhodnutí, jež má být učiněno.
2. Článek 177 SEHS (nyní článek 267 SFEU) neukládá Soudu sdělovat svá dobrozdání k obecným či hypotetickým otázkám, ale přispívat k výkonu spravedlnosti v členských státech. Soud nemá pravomoc odpovídat na interpretační dotazy, jež jsou vzneseny stranami, aby přiměly Soud k sdělení názoru na konkrétní problémy komunitárního práva, jež neodpovídají objektivní potřebě, podstatné pro rozhodnutí sporu. [...] Soud musí být v pozici, aby mohl posoudit veškeré otázky související s výkonem svých vlastních povinností, zejména musí být oprávněn posoudit, stejně jako jakýkoli jiný soud, svou pravomoc.

Skutkový stav: Italský podnikatel Foglia prodával víno a ve smlouvě s italskou kupující M. Novellovou ujednal prodej zboží s místem dodání ve Francii, přičemž se s ní současně domluvil, že nebude povinna platit jakékoli správní poplatky uvalené francouzskými nebo italskými úřady, budou-li v rozporu s komunitárním právem. Přesto však Foglia požadoval po Novellové nahrazení francouzské dovozní daně, kterou zaplatil dopravce a kterou tento dopravce zahrnul do účtu za přepravu Fogliovi. Foglia se proto domáhal před italským soudem nahrazení svého výdaje na francouzskou dovozní daň. Italský soud vznesl k Soudu předběžnou otázku ohledně souladu francouzské dovozní daně s komunitárním právem. Soud v řízení sp. zn. 104/79 vůbec poprvé rozhodl, že se předloženou předběžnou otázkou nebude zabývat, a to s odůvodněním, že se jedná o uměle vyvolaný spor, zneužívající institut předběžné otázky za účelem prohlášení francouzské daně za neplatnou (a obcházející instituty k tomu určené francouzským daňovým právem). V reakci na toto rozhodnutí podal italský soud opětovně řadu předběžných otázek, jejichž předmětem byl zejména dotaz na soulad předchozího rozhodnutí Soudu s (nynějším) článkem 267 SFEU a v něm deklarovaným právem soudu členského státu předložit předběžnou otázku, které Soud ve své dřívější judikatuře vykládal velmi široce.

Rozhodnutí ESD: Ve svém rozhodnutí se Soud v podstatě musel vypořádat s otázkou, jestli je povinen zabývat se meritorně i takovým podáním národního soudu, které nepovažuje za podání naplňující znaky předběžné otázky ve smyslu článku 177 SEHS (nyní článek 267 SFEU), jehož účelem dle Soudu

není poskytovat obecné rady nebo odpovědi na hypotetické otázky, ale pomoci při výkladu komunitárního práva v konkrétní věci. Soud pak dovodil, že stejně jako každý jiný soud, musí v první řadě zjišťovat, je-li rozhodnutí věci v jeho jurisdikci (tj. pravomoci i příslušnosti), a pokud není, musí předložený návrh odmítnout, jak učinil i v této věci.

Význam: Rozhodnutí je významné z hlediska výkladu zásady spolupráce soudů členských států se Soudem dle článku 267 SFEU, do níž vnesl Soud nenápadně formulované prvky hierarchie, když stanovil, že je to on sám, kdo má „poslední slovo“ v posouzení, zdali položenou otázku meritorně projedná. Otevřené ovšem je, jak široké může toto uvážení Soudu být. Problematický je i požadavek „reálného sporu“ (řízení o předběžné otázce nemá spornou povahu a sám Soud často ani nemusí disponovat dostatečnými informacemi o skutkovém stavu, aby jej mohl relevantně posoudit), čehož si je Soud zřejmě vědom a při odmítání předběžných otázek hledá zpravidla jiné důvody než fiktivnost sporu.

Broekmeulen

Název rozhodnutí: 246/80 C. Broekmeulen v. Huisarts Registratie Commissie

Datum rozhodnutí: 6. 10. 1981.

Diskutované otázky: předběžná otázka, právo na položení předběžné otázky, pojem soud členského státu.

Související případy: 61/65, *Vaasen*, ECR (1966) 261, 43/71, *Politi*, ECR (1971) 1039, 102/81, *Nordsee*, ECR (1982) 1095, 109/88, *Danfoss*, ECR (1989) 3199, C-337/95, *Parfums Christian Dior*, ECR (1997) I-6013, C-210/06, *Cartesio*, ECR (2008) I-09641.

Právní věta: 1. Pokud je podle právního řádu členského státu svěřena úloha implementace aktů orgánů Evropského společenství profesní komoře, jež podléhá konkrétnímu státnímu dozoru, a pokud tato komora vytvoří za součinnosti příslušných státních orgánů systém odvolacího řízení, jenž může ovlivnit výkon práv zaručených komunitárním právem, je za účelem dosažení řádného fungování komunitárního práva nezbytné, aby měl Soud možnost rozhodovat o otázkách interpretace a platnosti, vznikajících v takovém řízení. Z toho vyplývá, že v případě praktické absence práva na odvolání se k řádnému soudu, musí být Odvolací komise, jež jedná se souhlasem státních orgánů a za jejich součinnosti a která vynáší na základě sporného řízení rozsudky, jež jsou *de facto* pokládány za konečné, považována při rozhodování o věci dotýkající se aplikace komunitárního práva za soud členského státu ve smyslu článku 177 SEHS (*nyní článku 267 SFEU*).

Skutkový stav: Nizozemský lékař Broekmeulen získal v Belgii oprávnění k výkonu lékařské činnosti. Následně usiloval o profesní usazení se v Nizozemsku, k čemuž potřeboval svolení profesní komory Huisarts Registratie Commissie. Proti prvostupňovému zamítavému rozhodnutí registrační komise komory vznesl Broekmeulen odvolání k odvolací komisi komory (Commissie van Beroep Huisartsgeneeskunde). Odvolací komise položila v této souvislosti několik předběžných otázek Soudu.

Rozhodnutí ESD: Soud se v tomto rozhodnutí předně zabýval otázkou, zdali může být odvolací orgán profesní komory „soudem členského státu“ (v anglickém znění smlouvy „*court or tribunal of a Member State*“) ve smyslu článku 177 SEHS (nyní článku 267 SFEU). Vzhledem k tomu, že registrace u profesní komory byla nezbytnou podmínkou pro výkon lékařského povolání a žadatel se tedy musel podrobit procesu před stavovskými orgány, přičemž neměl faktickou možnost brojit proti jejich rozhodnutí před řádnými soudy, Soud uznal orgán komory za oprávněný k položení předběžné otázky.

Význam: V rozhodnutí Soud formuloval několik podmínek, za kterých lze považovat i jiné orgány, než jenom soudy řádné soudní soustavy členského státu, za oprávněné obracet se na Soud s předběžnými otázkami a které je vymezují např. od správních orgánů členských států. Za klíčová kritéria lze považovat zejména konečnost nálezů takového orgánu (není-li proti němu opravný prostředek) a nezbytnost podstoupit řízení v dané věci výlučně před ním, což typicky chybí u rozhodčích nálezů (srov. Nordsee), ledaže má rozhodčí soud spíše znaky stálého soudu se specializovanou agendou (srov. Vaasen). V konkrétních případech je též vždy potřeba posoudit, jedná-li orgán komory spíše jako nezávislý arbiter ve sporné věci nebo spíše jako správní orgán, proti jehož rozhodnutí se lze právně bránit.

CILFIT

Název rozhodnutí: 283/81 Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA v. Ministero della Sanità

Datum rozhodnutí: 6. 10. 1982.

Diskutované otázky: předběžná otázka, výjimky z povinnosti položit předběžnou otázku, *acte clair*.

Související případy: spojené případy 28-30/62, *Costa*, ECR (1963) 31, 66/80, *International Chemical Corporation*, ECR (1981) 1191, C-495/03, *Intermodal*, ECR (2005) I-8151.

Právní věta: Ze vztahu mezi druhým a třetím pododstavcem článku 177 SEHS (nyní článku 267 SFEU) se podává, že soudy uvedené v třetím pododstavci disponují stejným oprávněním rozhodovat o tom, jestli je k vynesení rozsudku nezbytné zodpovězení otázky komunitárního práva, jako jakékoli jiné soudy členského státu. V souladu s tím tyto soudy nejsou povinny vznést k Soudu otázku týkající se výkladu komunitárního práva, není-li pro věc relevantní, tj. pokud odpověď na ní, bez ohledu na to jaká by byla, nemůže nijak ovlivnit výsledek věci. Pokud však dospějí tyto soudy k názoru, že komunitární právo musí být vzato v úvahu, aby mohlo být rozhodnuto, článek 177 SEHS (nyní článek 267 SFEU) jim ukládá povinnost podat Soudu jakoukoli otázku výkladu, která vyvstane.

Skutkový stav: Italští dovozci vlny se ve správním soudnictví bránili proti povinnosti k zaplacení poplatku, uložené italským ministerstvem zdravotnictví, za zdravotní prověření dovezené vlny, v čemž spatřovali porušení Nařízení 827/68. Ministerstvo zdravotnictví navrhlo Nejvyššímu soudu (Corte Suprema di Cassazione), aby nepředkládal předběžnou otázku Soudu, když interpretace komunitárního práva je zcela zjevná, což samo o sobě však nejvyšší soud pokládal za otázku týkající se výkladu komunitárního práva a obrátil se za tímto účelem na Soud.

Rozhodnutí ESD: Soud rozhodl, že ani soud členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout oprávněnými prostředky, není povinen podávat předběžnou otázkou ve smyslu třetího pododstavce článku 177 SEHS (nyní článku 267 SFEU) za každých okolností. Tuto povinnost nemá dle Soudu ve třech případech:

1. jedná se o otázku komunitárního práva, jež není relevantní pro spor, v souvislosti s nímž byla vznesena (tj. ať by byla odpověď na předběžnou otázku jakákoli, neovlivní rozhodnutí věci samé);
2. jedná se o již „objasněný akt“ („*acte éclairée*“), vyřešený v dřívějším řízení ve shodné (srov. *Costa*) nebo podobné věci, bez ohledu na druh řízení před Soudem; nebo
3. jedná se o případ, kdy je interpretace komunitárního práva zcela zjevná (*acte clair*). Aby bylo možno uvažovat o aplikaci doktríny „*acte clair*“, musí soud členského státu splnit tyto Soudem stanovené podmínky:
  - a) musí být přesvědčen o jednoznačnosti řešení, jež neponechává prostor pro pochybnosti o jiných variantách, stejně jako musí být přesvědčen o tom, že by takové pochybnosti nemohl mít ani soud jiného členského státu či Soud samotný;
  - b) musí přihlédnout ke zvláštním vlastnostem komunitárního práva;
  - c) musí srovnat všechny úřední jazykové verze předpisu;

- d) musí uvážit zvláštní terminologie, jíž komunitární právo užívá;
- e) musí předpis vykládat systematicky (v kontextu komunitárního práva a s přihlédnutím k jeho aktuálnímu vývoji).

Význam: Soud přesně specifikoval podmínky liberující soudy členských států od povinnosti obracet se na Soud, což má význam při posuzování porušení povinnosti národního soudu, které by mělo důsledky pro účastníky řízení (zásah do práva na zákonného soudce – srov. nález českého Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 1009/08, event. založení odpovědnosti státu za škodu způsobenou porušením unijního práva – srov. Köbler). Soud též potvrdil a rozvinul tezi o závaznosti svých rozhodnutí jako precedentů. Jistou kritiku si vysloužilo poměrně přísné vymezení podmínek, jež musejí být národními soudy splněny (např. podmínka srovnání všech úředních verzí textu se zejména po posledních vlnách rozšíření jeví jako nereálná).

Piraiki-Patraiki

Název rozhodnutí: 11/82 A.E. Piraiki-Patraiki a další v. Komise

Datum rozhodnutí: 17. 1. 1985.

Diskutované otázky: přístup k soudu, žaloba na neplatnost aktu Evropské unie, neprivilegovaní žalobci, osobní a bezprostřední dotčení, rozhodnutí Komise udělující členskému státu výjimku z obecných pravidel.

Související případy: 25/62, *Plaumann*, ECR (1963) 95, 69/69, *Alcan*, ECR (1970) 385, 123/77, *UNICME*, ECR (1978) 845, spojené případy 106 a 107/63, *Toepfer a Getreide-Import*, ECR (1965) 405, 62/70, *Bock*, ECR (1971) 897.

Právní věta: Rozhodnutí Komise podle článku 130 Aktu o přistoupení Helénské republiky adresované členskému státu a opravňující jej k zavedení systému kvót na dovoz z Řecka se může bezprostředně dotýkat řeckých exportérů, jelikož nelze pochybovat o tom, že je v úmyslu úřadů členského státu využít jemu poskytnutých oprávnění. Ti exportéři, kteří byli v době přijetí rozhodnutí stranou smluv o prodeji dotčeného zboží do členského státu (jemuž byla oprávnění udělena), z nichž má být plněno v době aplikace rozhodnutí, mohou být považováni za osobně dotčené, jakožto členové uzavřené skupiny obchodníků, kteří byli Komisi identifikováni, či kteří měli být identifikováni s ohledem na požadavky předběžného prošetření dle třetího pododstavce článku 130 Aktu, a jichž se předmětné rozhodnutí zvláště dotýká.

Skutkový stav: Při přistoupení Řecka k Evropské unii bylo v druhém pododstavci článku 130 odst. 1 Aktu o přistoupení sjednáno, že stávající členské státy jsou oprávněny požádat ohledně určitých kategorií zboží či sektorů ekonomiky o povolení zavedení ochranných opatření před dovozem z Řecka. Na základě toho vydala Komise rozhodnutí 81/988/EHS, jímž opravňovala Francouzskou republiku k zavedení systému kvót pro dovoz bavlněné příze z Řecka v měsících listopad 1981 až leden 1982. Řečtí exportéři podali Soudu návrh na vyslovení neplatnosti tohoto rozhodnutí Komise.

Rozhodnutí ESD: Ve svém rozhodnutí se Soud po procesní stránce vypořádával s námitkami Komise a Francie o neexistenci přímého a bezprostředního dotčení na straně žalobců, neboť rozhodnutí Komise se mělo dotýkat konkrétního sektoru ekonomiky jako celku, nikoli konkrétních jednotlivců, a navíc bylo určeno Francii, která je mohla, ale nemusela využít. Soud nejprve konstatoval, že je zcela zřejmé, že je Francie využít hodlá, když o ně sama požádala, z čehož dovedl bezprostřední dotčení žalobců. Následně dovedl, že většina ze žalobců je též osobně dotčena, když uvedl, že ji z obecné skupiny exportérů bavlněné příze vyděluje ta zvláštní skutečnost, že již dříve vstoupili ve smluvní ujednání se zákazníky ve Francii, která je zavazují k plnění v době, na kterou udělila Komise oprávnění k zavedení dovozních kvót Francií. To platí tím spíše, že s nimi byla, resp. měla být vedena před vydáním takového rozhodnutí předběžná šetření, která však nebyla úplná.

Význam: Soud aplikoval Plaumannův test (srov. Plaumann) ve prospěch žalobců, přičemž jako důvod osobního a bezprostředního dotčení uznal fakt, že byli účastníky konkrétních smluv, z nichž měli plnit svým klientům, což jim však předmětné rozhodnutí *de facto* znemožňovalo. To lze zobecnit v tom smyslu, že *locus standi* bude dán zásadně vždy, pokud rozhodnutí se zpětnými faktickými účinky zasahuje do již založených právních vztahů. Soud též uznal, že skutečnost, že členský stát, jemuž bylo Komisí uděleno obecné oprávnění k jistému jednání, tato oprávnění využije, nemusí být členským státem formálně deklarována a lze jí dovést i z okolností věci.

Foto-Frost

Název rozhodnutí: 314/85 Foto-Frost v. Hauptzollamt Lübeck-Ost

Datum rozhodnutí: 22. 10. 1987.

Diskutované otázky: předběžná otázka, neplatnost aktu Evropské unie, nepřislušnost národních soudů k rozhodování o neplatnosti aktu Evropské unie.

Související případy: 66/80, *International Chemical Corporation*, ECR (1981) 1191, spojené případy C-143/88 a C-92/89, *Zuckerfabrik Süderdithmarschen*, ECR (1991) I-415, C-465/93, *Atlanta*, ECR (1995) I-3761, C-334/95, *Kruger*, ECR (1997) I-4517.

Právní věta: Národní soudy, jejichž rozhodnutí mohou být ještě napadena prostředky danými vnitrostátním právem, mohou prověřit platnost aktů Evropského společenství, přičemž pokud neshledají důvody neplatnosti, tvrzené stranami, za podložené, jsou oprávněné je odmítnout s tím, že zjistily, že takový akt je v celém rozsahu platný. Naproti tomu však nejsou národní soudy (bez ohledu na to, lze-li jejich rozhodnutí napadnout prostředky danými vnitrostátním právem) oprávněny k tomu, aby samy označily akty orgánů Evropského společenství za neplatné. Takový závěr je nevyhnutný především z důvodu požadavku jednotného výkladu komunitárního práva. Rozdílné názory soudů členských států o platnosti aktů Evropského společenství by byly sto ohrozit jednotu komunitárního právního řádu a stěžejní požadavek právní jistoty.

Skutkový stav: Německá společnost Foto-Frost, zabývající se mezinárodním obchodem fotografickým zbožím, podala v Spolková republika Německo správní žalobu proti rozhodnutí hlavního celního úřadu Lübeck-Ost o doměření cla, jež se opíralo o rozhodnutí Komise adresované Spolkové republice Německo na základě článku 6 nařízení 1573/80. Soud rozhodující o správní žalobě (Finanzgericht Hamburg) se obrátil na Soud s předběžnou otázkou a tázal se mimo jiné též na to, jestli může prohlásit rozhodnutí Komise za neplatné pro rozpor s komunitárním právem.

Rozhodnutí ESD: Soud razantně odmítl takový doslovný výklad dnešního článku 267 SFEU, který by vedl k tomu, že nižší soudy členských států nejsou povinny předkládat předběžnou otázku ohledně neplatnosti aktů orgánů Společenství (Evropské unie). Pro svůj závěr vznesl několik argumentů:

1. smyslem článku 177 SEHS (*nyní článku 267 SFEU*) je zajistit jednotný výklad komunitárního práva soudy členských států (srov. *International Chemical Corporation*);
2. divergence soudů členských států, týkající se neplatnosti aktu orgánů Evropského společenství (Evropské unie), mohou ohrozit jednotu komunitárního právního řádu;
3. článek 173 SEHS (*nyní článek 263 SFEU*) přiznává Soudu výlučnou pravomoc k prohlášení aktu orgánu Evropského společenství (Evropské unie) za neplatný a je z pohledu požadavku na koherenci systému nezbytné, aby Soudu zůstalo vyhrazeno rovněž rozhodování v případech, kdy je neplatnost aktu namítána před národním soudem;

4. řízení před Soudem se mohou zúčastnit i orgány Evropského společenství (Evropské unie), které nemusejí mít adekvátní procesní práva v řízení před národním soudem.

Význam: Soud si v tomto rozsudku zcela atrahoval rozhodování o neplatnosti aktů orgánů Evropského společenství (resp. Evropské unie). Z toho vyplývá, že soud členského státu poruší právo Evropské unie, pokud neaplikuje akt orgánu Evropské unie (maje za to, že je neplatný), aniž by o tom byl dříve rozhodl Soud.

Komise v. Spojené království Velké Británie a Severního Irsku

Název rozhodnutí: 416/85 Komise Evropských společenství v. Spojené království Velké Británie a Severního Irsku

Datum rozhodnutí: 21. 6. 1988.

Diskutované otázky: žaloba na porušení povinností členským státem, přípustnost žaloby.

Související případy: 7/68, *Komise v. Itálie*, ECR (1968) 423, 247/87, *Star Fruit Company*, ECR (1989) 291, C-431/92, *Komise v. Německo*, ECR (1995) I-2189, spojené případy C-466/98 až C-476/98, *Komise v. Spojené království království Velké Británie a Severního Irsku a další (též „Open Skies“)*, ECR (2002) I-9855, C-394/02, *Komise v. Řecko*, ECR (2005) I-4713.

Právní věta: Žaloba Komise podle článku 169 SEHS (nyní článku 258 SFEU) proti členskému státu pro porušení jeho povinnosti, jejíž předložení je předmětem vlastního uvážení Komise, má objektivní povahu. V rámci institucionální rovnováhy založené Smlouvou není úkolem Soudu zvažovat, jaké cíle žaloba Komise sleduje. Je jím pouze rozhodnout, zda k vytýkanému porušení Smlouvy došlo, či ne.

Skutkový stav: Komise měla za to, že Spojené království Velké Británie a Severního Irsku neúplně transponovalo do svého právního řádu Šestou směrnicí Rady č. 77/388/EHS o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obratu, když ponechalo na určité druhy zboží a služeb 0 % sazbu DPH.

Rozhodnutí ESD: V řízení se Spojené království Velké Británie a Severního Irsku bránilo především tím, že zde není dán právní základ pro žalobu na porušení povinnosti členským státem, když je údajně Komisí předkládaná účelově, z důvodů obejítí politického procesu stanoveného v článku 28 Šesté směrnice (jednomyslné rozhodování Rady o možnostech omezit trvání vý-

jímek ze Šesté směrnice, týkajících se osvobození od daně a snížené sazby daně). Soud přesto o žalobě meritorně rozhodl, neboť pohnutky Komise, jež ji vedly k předložení žaloby, nemají dle Soudu vliv na přípustnost žaloby a není důvodné je ani přezkoumávat.

Význam: Soud v rozhodnutí stanovil „objektivní“ přístup k žalobě podle článku 258 SFEU a odmítl se zabývat tím, jaké jsou skutečné důvody či pohnutky Komise k předložení žaloby. Jak bylo potvrzeno i později, je lhostejné, jestli Komise sleduje konkrétní politický cíl či naopak nesleduje vůbec žádný zřejmý zájem. Podstatné je pro Soud vždy pouze to, zda došlo ze strany členského státu k porušení povinností vyplývajících ze Smluv či nikoli.

Komise v. Řecko

Název rozhodnutí: 240/86 Komise v. Řecko

Datum rozhodnutí: 24. 3. 1988.

Diskutované otázky: žaloba na porušení povinností členským státem, náprava porušení členským státem, povinnost loajální spolupráce.

Související případy: C-374/89, *Komise v. Belgie*, ECR (1991) I-367, 96/81, *Komise v. Holandsko*, ECR (1982) 1791, spojené případy C-466/98 až C-476/98, *Komise v. Spojené království Velké Británie a Severního Irsku a další* (též *Open Skies*), ECR (2002) I-9855.

Právní věty:

1. Předmět žaloby podané podle článku 169 SEHS (nyní článku 258 SFEU) je vymezen v odůvodněném stanovisku Komise a právní zájem na jeho projednání je dán i v případě, že prodlení bylo po uplynutí lhůty dle druhého pododstavce tohoto článku napraveno. Tento zájem může spočívat ve stanovení základu pro odpovědnost členského státu za škodu, jež mohla vzniknout z důvodu jeho porušení právní povinností těm, kteří odvozují svá práva z takového porušení.
2. Odmítnutí členského státu spolupracovat s Komisí na vyšetřování, které provádí za účelem zjištění, zda došlo k porušení komunitárního práva v důsledku předpisů a praxe v tomto státě, zakládá porušení povinností uložených každému členskému státu podle článku 5 SEHS (nyní věcně odpovídající článku 4 odst. 3 SEU) usnadnit Komisi plnění jejich úkolů.

Skutkový stav: Komise měla za to, že Řecko porušilo povinnosti vyplývající z nařízení 2727/75 o společné organizaci trhu s obilovinami. Jelikož jí Řecko odmítlo poskytnout potřebnou součinnost (řecká vláda neodpověděla na dva tele-

faxy a jeden dopis), podala žalobu na porušení povinnosti členského státu usnadňovat Komisi její činnost dle článku 5 SEHS (*nyní věcně odpovídající článku 4 odst. 3 SEU*), vedle porušení povinností týkajících se vlastního nařízení.

Rozhodnutí ESD: Soud uznal, že Řecko porušilo článek 5 SEHS, když úmyslně nezpřístupnilo Komisi požadované dokumenty. Soud též měl za to, že přes dodatečné splnění povinností Řeckem, neodpadl právní důvod žaloby, když právní zájem na jejím meritorním projednání trvá (zejména s ohledem na vyjasnění práv třetích osob, jež případně vznikla z tohoto deliktního jednání Řecka).

Význam: Rozhodnutí je významné ze dvou důvodů. Soud jednak judikoval, že poté, co členský stát nenapraví své protiprávní jednání do uplynutí lhůty stanovené Komisí v odůvodněném stanovisku, nezbavuje jej pozdější náprava povinnosti podrobit se řízení před Soudem, pokud jej Komise již iniciovala. Za druhé, Soud výslovně z povinnosti spolupráce dovodil, že toto ustanovení zavazuje členské státy k úplné spolupráci s Komisí a k předložení veškeré potřebné dokumentace, a to i pokud Komise zkoumá, zda tento členský stát sám neporušil své závazky ze Smluv.

Komise v. Řecko (226/87)

Název rozhodnutí: 226/87 Komise v. Řecko

Datum rozhodnutí: 30. 6. 1988.

Diskutované otázky: žaloba na porušení povinností členským státem, námitka neplatnosti aktu Evropské unie.

Související případy: 15/85, *Consortio Cooperative d'Abruzzo*, ECR (1987) 1005, 181/85, *Francie v. Komise*, ECR (1987) 689, 204/86, *Řecko v. Komise*, ECR (1988) 5323, C-74/91, *Komise v. Spolková republika Německo*, ECR (1992) I-5437.

Právní věta: 2. Systém prostředků nápravy založený Smlouvou rozlišuje mezi žalobami předvídanými články 169 a 170 SEHS (*nyní články 258 a 259 SFEU*), jež jsou určeny ke zjištění, zda členský stát porušil své povinnosti, a žalobami předvídanými v článcích 173 a 175 SEHS (*nyní články 263 a 265 SFEU*), které jsou určeny k soudnímu přezkumu zákonnosti aktů orgánů Evropského společenství či k přezkumu jejich nečinnosti. Tyto prostředky nápravy mají různé cíle a podléhají různým pravidlům. Členský stát se proto nemůže z důvodu, že chybí výslovné ustanovení Smlouvy, jež by mu takovou možnost přiznávalo, s úspěchem dovolat nezákonnosti

jemu adresovaného rozhodnutí při obraně v řízení o nesplnění povinností vyplývajících z neprovedení takového rozhodnutí. Taková obrana by byla možná pouze, pokud by předmětné rozhodnutí obsahovalo takové zvláště závažné a zjevné vady, že by muselo být považováno za nicotné.

Skutkový stav: Komise vydala na základě článku 90 SEHS (nyní článku 106 SFEU) rozhodnutí 85/276/EHS adresované Řecku, v němž Řecko vyzvala k nápravě komunitárnímu právu odporující legislativy v oblasti pojištění. Jelikož Řecko zůstalo nečinné, předložila Komise věc Soudu.

Rozhodnutí ESD: Soud vyhověl žalobě Komise. Odmítl se přitom zabývat námitkou Řecka, které uvádělo, že již samotné rozhodnutí 85/276/EHS bylo Komisí vydáno protiprávně a že tak nemohlo dojít ani k porušení povinností vyplývajících z protiprávně přijatého aktu.

Význam: Soud stanovil, že vyjma případů tak podstatných vad, jež by zakládaly nicotnost (neboli právní neexistenci) aktu, nelze v řízení dle článku 258 SFEU o porušení povinností členského státu z takového aktu vyplývajících namítat jeho nezákonnost a obcházet tak ustanovení článku 263 SFEU (zejména lhůty tam uvedené). Zmeškání lhůty tak nemůže členský stát „doběhnout“ při obraně v řízení o porušení povinnosti.

Dzodzi

Název rozhodnutí: spojené případy C-297/88 a C-197/89 Massam Dzodzi v. Belgie

Datum rozhodnutí: 18. 10. 1990.

Diskutované otázky: předběžná otázka, předmět předběžné otázky, výklad práva členského státu.

Související případy: C-73/89, *Fournier*, ECR (1992) I-5621, C-88/91, *Federconsorzi*, ECR (1992) I-4035, C-28/95, *Leur-Bloem*, ECR (1997) I-4161, C-217/05, *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, ECR (2006) I-11987.

Právní věta: V souladu s rozdělením úkolů výkladu práva mezi národní soudy a Soud podle článku 177 SEHS (nyní článku 267 SFEU) rozhoduje Soud v prejudiciálním řízení zásadně bez ohledu na okolnosti, za kterých národní soudy přistoupily k předložení předběžné otázky a za kterých samy hodlaví komunitární právo, o jehož výklad se jedná, aplikovat. Věc by se lišila pouze, pokud by bylo zřejmé, že proces předvídaný článkem 177 SEHS (nyní článkem 267 SFEU) je zbavený svého skutečného

smyslu a že je ve skutečnosti žádáno o rozhodnutí Soudu bez souvislosti s opravdovým sporem nebo že ustanovení komunitárního práva, které má být Soudem vyloženo, nelze vůbec použít. Je-li komunitární právo použitelné na základě ustanovení národního práva, je na národním soudu samotném aby posoudil přesný rozsah odkazu na komunitární právo. Je-li toho názoru, že obsah ustanovení komunitárního práva je na základě takového odkazu použitelný na ryze vnitřní stav, jenž je předmětem před ním vedeného sporu, je národní soud oprávněn vznést k Soudu předběžnou otázku za podmínek článku 177 SEHS (nyní článek 267 SFEU), jak byly vyloženy v judikatuře Soudu. Soud je však příslušný pouze k výkladu komunitárního práva.

Skutkový stav: Massam Dzodziová byla tožskou státní příslušnicí vdanou za Belgičana, jež se po smrti svého manžela domáhala před belgickými soudy práva na další pobyt na území Belgie. Belgický cizinecký zákon obsahoval odkaz na komunitární právo, když stanovil, že se má s manželem belgického občana jednat jako s manželem občana jiného státu Evropského společenství. Belgické soudy položily Soudu otázku ohledně výkladu komunitárního práva, zejména Nařízení 1251/70 a Směrnice 64/221/EHS.

Rozhodnutí ESD: Soud se ve svém rozhodnutí zabýval nejdříve otázkou procesní přípustnosti předběžné otázky, která se vztahovala k případu bez věcného či osobního komunitárního prvku (občanka nečlenského státu se domáhala v členském státě práva na pobyt podle tamějšího vnitrostátního práva, které ovšem odkazovalo na komunitární právo).

Význam: Soud tímto rozhodnutím *de facto* dále rozšířil svou jurisdikci, a to i na rozhodování o předběžných otázkách týkajících se výkladu práva ve sporech bez komunitárního prvku, pokud může výklad komunitárního práva přispět k rozhodnutí sporu (pokud tomu tak není, Soud neváhá předběžnou otázku odmítnout – srov. Foglia a související judikaturu).

Codornú

Název rozhodnutí: C-309/89 Codornú SA v. Rada

Datum rozhodnutí: 18. 5. 1994.

Diskutované otázky: přístup k soudu, žaloba na neplatnost aktu Evropské unie, neprivilegovaní žalobci, osobní a bezprostřední dotčení, *actio popularis*.

Související případy: 18/57, *Nold*, ECR (1959) 41, spojené případy 16 a 17/62, *Confédération Nationale*, ECR (1962) 471, 25/62, *Plaumann*, ECR (1963) 95,

10 a 18/68, *Eridania*, ECR (1969) 459, 789 a 790/79, *Calpak*, ECR (1980) 1949, C-358/89, *Extramet*, ECR (1991) I-12501, T-435/93, *ASPEC*, ECR (1995) II-1281, spojené případy C-68/94 a C-30/95, *Francie v. Komise*, ECR (1998) I-1375, C-10/95P, *Asocarne*, ECR (1995) I-4149, T-135/96, *UEAPME*, ECR (1998) II-2335, C-50/00 P, *UPA*, ECR (2002) I-6677, C-486/01, *Front National*, ECR (2004) I-6289, T-139/01, *Comafrika*, ECR (2005) II-409, C-263/02P, *Jégo-Quéré*, ECR (2004) I-3425.

Právní věta: Ačkoli je pravdou, že s ohledem na kritéria stanovená v článku 173 SEHS (nyní článku 263 SFEU), je ustanovení nařízení vyhražující užití pojmu „crémant“ šumivým vínům vyráběným ve specifické oblasti a za specifických podmínek ve dvou členských státech svou povahou a svou působností legislativním aktem, jelikož se vztahuje na všechny dotčené obchodníky obecně, není vyloučeno, že se bude některého z nich osobně dotýkat. Podnikatel, usazený ve třetím členském státě, vyrábějící a distribuující šumivá vína ve specifickém regionu, jenž si dlouho před vydáním dotčeného nařízení registroval kombinovanou ochrannou známku obsahující tentýž pojem, kterou užíval před i po její registraci, je tak v postavení, které jej s ohledem na uvedené ustanovení odlišuje od ostatních osob, protože jej vylučuje z užívání jeho ochranné známky.

Skutkový stav: Nařízení 2045/89 vyhradilo užívání pojmu „crémant“ k označování šumivých vín pocházejících z Francie nebo Lucemburska. Španělský výrobce však již od roku 1924 užíval k označování svého šumivého vína kombinovanou ochrannou známku obsahující slova „Gran Crémant de Codorníu“ a před Soudem se domáhal zrušení té části citovaného nařízení, které mu nepřímou dalším užíváním této známky zakazovalo.

Rozhodnutí ESD: Komise vznesla především námitku nepřípustnosti žaloby z důvodu, že žalobce napadá legislativní akt a že žalobce nesplňuje podmínky osobního a bezprostředního dotčení (Plaumannův test), neboť je v postavení výrobce vína, jakým může být i kdokoli jiný. Soud tyto námitky neuznal a žalobě vyhověl, když žalobce spatřoval osobně a bezprostředně dotčeného s ohledem na jím zapsanou a užívanou ochrannou známku.

Význam: Soud v tomto rozhodnutí zdůraznil, že osobní a bezprostřední dotčení (*a locus standi*) žalobce může být i v řízení o neplatnosti nařízení, které je svou povahou ryze legislativním aktem (nikoli rozhodnutím ve formě nařízení, srov. *Calpak*). Jakkoli se jedná o liberalizaci přístupu, dal Soud ve svých pozdějších rozhodnutích (zejm. *UPA* a *Jégo-Quéré*) jednoznačně najevo, že podmínky, které nastaly v tomto rozhodnutí, považuje za výjimečné a že je i nadále potřeba je zkoumat v souladu s Plaumannovým testem.

Extramet

Název rozhodnutí: C-358/89 Extramet Industrie S. A. v. Rada

Datum rozhodnutí: 16. 5. 1991.

Diskutované otázky: přístup k soudu, žaloba na neplatnost aktu Evropské unie, nepriviligovaní žalobci, osobní a bezprostřední dotčení, *actio popularis*.

Související případy: 18/57, *Nold*, ECR (1959) 41, spojené případy 16 a 17/62, *Confédération Nationale*, ECR (1962) 471, 25/62, *Plaumann*, ECR (1963) 95, spojené případy 10 a 18/68, *Eridania*, ECR (1969) 459, spojené případy 789 a 790/79, *Calpak*, ECR (1980) 1949, spojené případy 239 a 275/82, *Allied Corporation*, ECR (1984) 1005, 264/82, *Timex*, ECR (1985) 849, C-304/86, *Enital*, ECR (1990) I-2939, C-309/89, *Codornú*, ECR (1994) I-01853, T-435/93, *ASPEC*, ECR (1995) II-1281, spojené případy C-68/94 a C-30/95, *Francie v. Komise*, ECR (1998) I-1375, C-10/95P, *Asocarne*, ECR (1995) I-4149, T-135/96, *UEAPME*, ECR (1998) II-2335, C-486/01, *Front National*, ECR (2004) I-6289, T-139/01, *Comafrika*, ECR (2005) II-409, C-263/02P, *Jégo-Quéré*, ECR (2004) I-3425.

Právní věta: Ačkoli je pravda, že ve světle kritérií stanovených v článku 173 SEHS (*nyňi článku 263 SFEU*) jsou nařízení zavádějící antidumpingová cla svou povahou a svou působností legislativního charakteru, jelikož se vztahují na všechny dotčené obchodníky obecně, jejich ustanovení se nicméně mohou osobně dotýkat určitých obchodníků. Z toho vyplývá, že akty ukládající antidumpingová cla se za určitých okolností mohou, aniž by ztratily svůj charakter nařízení, osobně dotýkat určitých obchodníků, kteří pak mají právo vznést žalobu na jejich zrušení. Tak tomu typicky bude u výrobců a vývozců, kteří jsou s to prokázat, že byli v takovém aktu přijatém Komisí nebo Radou identifikováni nebo byli dotčeni předběžnými opatřeními, jakož i u dovozců, jejichž maloobchodní ceny dotčeného zboží byly použity jako základ pro stanovení vývozní ceny. Za osobně dotčeného musí být považován též obchodník, jenž je největším dovozcem a současně konečným uživatelem výrobku podléhajícímu antidumpingovému opatření a jenž prokáže, že jeho obchodní aktivity závisí ve velmi velkém rozsahu na jeho dovozu a že jsou závažně dotčeny napadeným nařízením s ohledem na omezený počet výrobců dotčeného zboží a s ohledem na potíže, jimž čelí při dodávkách od jediného výrobce ve Společenství, jenž je jeho hlavním konkurentem ve výrobě zpracovaného zboží.

Skutkový stav: Žalobce, francouzská společnost, dovážel do Evropského společenství kovový vápník, který zpracovával do granulí čistého vápníku používaných v metalurgii. Na základě nařízení 384/96 a z podnětu jeho hlavního konkurenta, společnosti Péchiney Électrométallurgie S.A., nařídila Rada, po předchozím prozatímním režimu, definitivní antidumpingové clo na kovový vápník pocházející z Číny a Sovětského svazu (nařízení 2808/89). Společnost Péchiney byla navíc jediným výrobcem suroviny v Evropském společenství a žalobci ji odmítala dodávat.

Rozhodnutí ESD: Soud odmítl námitku Rady ohledně neexistence *locus standi* žalobce, když ten vykonával činnost, jakou může provádět jakákoli jiná osoba a když ani jeho prodejní ceny nebyly pro Radu referenční při zjišťování vývozních cen (srov. Enital ad.).

Význam: Soud dospěl k názoru, že antidumpingová nařízení obecně lze napadnout v procesu podle článku 263 SFEU i v dalších případech, které byly do té doby typické (např. byl-li žalobce konkrétně identifikován v přijatých opatřeních nebo byly jeho ceny použity pro zjištění vývozních cen), a to pokud je jimi jednotlivec bezprostředně a osobně dotčen, v souladu s podmínkami Plaumannova testu. Stejně jako v soutěžních věcech a v otázkách veřejné podpory, i ve vztahu k tomuto druhu legislativních aktů tak Soud zaujal větší ochotu k jejich přezkumu.

Telemarsicabruzzo

Název rozhodnutí: Spojené případy C-320/90 až C-322/90 Telemarsicabruzzo SpA a další proti Circostel, Ministero delle Poste e Telecomunicazioni a Ministero della Difesa

Datum rozhodnutí: 26. 1. 1993.

Diskutované otázky: předběžná otázka, podmínky položení předběžné otázky.

Související případy: 244/80, *Foglia II*, ECR (1981) 3045, C-343/90, *Lourenço Dias*, ECR (1992) I-4673, C-307/95, *Max Mara*, ECR (1995) I-5083, C-101/96, *Italia Testa*, ECR (1996) I-3081, C-72/03, *Carbonati Apuani*, ECR (2004) I-8027.

Právní věta: Potřeba poskytnout národnímu soudu výklad komunitárního práva, jehož má být použito, si vyžaduje, aby národní soud definoval skutkový a právní rámec otázky, kterou klade, či přinejmenším skutkové okolnosti, na nichž je založena. Tyto požadavky jsou zvláště významné

v soutěžní oblasti, jež se vyznačuje komplexními skutkovými i právními poměry.

Skutkový stav: V řízení před italským soudem (Pretura di Frascati) vyvstala otázka souladu italské úpravy přidělování televizních frekvencí s komunitárním soutěžním právem.

Rozhodnutí ESD: Soud ve svém velmi stručném rozhodnutí deklaroval, že na otázku neodpoví, neboť ze stroze formulovaného podání italského soudu se nepodává potřeba odpovědi. K tomuto závěru dospěl soud, přestože měl k dispozici soudní spis a přes vyjádření stran, z nichž by se snad pravý smysl položené otázky dal zjistit.

Význam: Soud v tomto rozhodnutí přenesl další díl odpovědnosti za preciznost, úplnost a důvodnost předběžné otázky na soudy členských států, když poprvé odmítl iniciativně dohledávat skutečný smysl nedostatečně osvětlené a odůvodněné otázky v soudním spise a vyjádřeních stran, čímž nastolil začátek početné judikatury odmítající z těchto důvodů projednání položených předběžných otázek. Soud se tak dále vydal cestou vzdalování se svým předchozím liberálním postojům ohledně přípustnosti předběžné otázky (naznačenou již dříve ve věci *Foglia ad.*). Je vhodné upozornit na to, že Soud není povinen soud členského státu před odmítnutím předběžné otázky vyzvat k upřesnění podání, ačkoli tak učinit může. Z povahy věci se podává, že Soud může odmítnout jako nepřípustnou i jenom některou z položených otázek.

Emmott

Název rozhodnutí: C-208/90 Theresa Emmott v. Minister for Social Welfare and Attorney General

Datum rozhodnutí: 25. 1. 1991.

Diskutované otázky: princip plné účinnosti unijního práva, bezprostřední účinek směrnice, prekluze práva, zásada účinné soudní ochrany.

Související případy: 41/74, *Van Duyn*, ECR (1974) 1337, 148/78, *trestní řízení vedené proti Tullimu Ratti*, ECR (1979) 1629, 8/81, *Ursula Becker*, ECR (1982) 53, 286/85, *Cotter*, ECR (1987) 1453, C-213/89, *Factortame I*, ECR (1990) I-02433, spojené případy C-6/90 a C-9/90, *Francovich*, ECR (1991) I-5357, C-91/92, *Faccini Dori*, ECR (1994) I-3325, C-188/95, *Fantask*, ECR (1997) I-6783, C-126/97, *Eco Swiss*, ECR (1999) I-3055, C-432/05, *Unibet*, ECR (2007) I-2271.

Právní věty:

1. Do doby než je směrnice transponována do národního práva, jednotlivci nejsou s to seznat úplný rozsah svých práv. Tento stav nejistoty trvá i poté, co Soud rozhodl o tom, že dotyčný členský stát nesplnil své povinnosti stanovené směrnicí, a to i pokud Soud rozhodl, že určitá ustanovení směrnice jsou dostatečně určitá a bezpodmínečná na to, aby se jich bylo možno dovolat před národním soudem. Pouze řádná transpozice směrnice ukončí tento stav nejistoty a teprve takovou řádnou transpozicí je nastolena právní jistota, jež musí existovat, mají-li jednotlivci uplatnit svá práva. Z toho se podává, že do doby než je směrnice řádně transponována, prodlávající členský stát se nemůže dovolat jednotlivcova prodlení se zahájením řízení proti němu k ochraně práv poskytnutých mu ustanoveními této směrnice, jakož i to, že lhůta stanovená národním právem k zahájení řízení nemůže mít svůj počátek před tímto okamžikem.
2. Komunitární právo zakazuje příslušným orgánům členského státu dovolat se ustanovení procesního práva členského státu, stanovujících lhůty k zahájení řízení, do doby, než členský stát řádně transponuje směrnici do svého právního řádu.

Skutkový stav: Theresa Emmottová, odvolávající se na rozhodnutí Soudu ve věci Cotter 286/85 ohledně nedostatečně transponované směrnice 79/7/EHS Irskem, se před irským ministerstvem sociálních věcí domáhala zpětného doplacení sociálních dávek, které Irsko vyplácelo ve vyšší sumě mužům než ženám. Ministerstvo však žadatelce sdělilo, že věc je i po rozhodnutí Soudu předmětem doposud trvajícího řízení před irským vrchním soudem (High Court), takže o nárocích žadatelky nelze prozatím rozhodnout. Emmottová se proto obrátila na irské správní soudy, před nimiž vyvstala otázka prekluze práva na podání správní žaloby podle irských procesních předpisů. Irský vrchní soud se obrátil na Soud s předběžnou otázkou ohledně možnosti členského státu stanovit prekluzivní lhůty k podání žaloby na domožení se práv z neúplně provedené směrnice.

Rozhodnutí ESD: Soud se podrobně zabýval smyslem doktríny o bezprostředním účinku směrnice. Dovodil pak, že do doby, než je směrnice členským státem řádně provedena, nemají jednotlivci právní jistotu ohledně existence a rozsahu svých práv. Taková nejistota je ukončena teprve řádnou transpozicí směrnice, což je také okamžik, od něhož může teprve běžet prekluzivní lhůta k uplatnění práv zaručených neprovedenou směrnicí.

Význam: Soud tímto rozhodnutím opět zasáhl do jinak autonomní procesní úpravy členského státu a rozšířil procesní práva jednotlivce (ovšem v této věci pouze ve vertikální rovině, kdy druhým účastníkem řízení je stát). Současně

Soud poukázal na další rozměr odpovědnosti státu za neprovedení směrnice, která spočívá v tom, že stát nemůže spoléhat na uplynutí prekluzivních, příp. promlčecích lhůt do doby, než řádně směrnicí provede. To ostatně vyplývá i z obecného principu, že nikdo nemůže mít prospěch z vlastního protiprávního jednání a že tedy ani členskému státu nemůže být ku prospěchu prodlení se splněním jeho vlastního závazku k transpozici směrnice.

Eco Swiss

Název rozhodnutí: C-126/97 Eco Swiss China Time Ltd. v. Benetton International NV

Datum rozhodnutí: 1. 6. 1999.

Diskutované otázky: princip plné účinnosti unijního práva, přímý účinek smluv, zásada účinné soudní ochrany, veřejný pořádek, *res iudicata*, princip rovnocennosti a efektivity.

Související případy: 41/74, *Van Duyn*, ECR (1974) 1337, 148/78, *trestní řízení vedené proti Tullimu Ratti*, ECR (1979) 1629, 8/81, *Ursula Becker*, ECR (1982) 53, C-6/90 a C-9/90, *Francovich*, ECR (1991) I-5357, C-208/90, *Emmott*, ECR (1993) I-04269, C-91/92, *Faccini Dori*, ECR (1994) I-3325, spojené případy C-430/93 et C-431/93, *Van Schijndel*, ECR (1995) I-4705, C-188/95, *Fantask*, ECR (1997) I-6783.

Právní věty:

1. Pokud procesní právo členského státu stanoví národnímu soudu povinnost vyhovět žalobě na zrušení rozhodčího nálezu, je-li tento v rozporu s veřejným pořádkem, je národní soud povinen žalobě vyhovět i v případech nedodržení zákazu stanoveného článkem 85 SES (*nyní článkem 101 SFEU*). Toto ustanovení představuje základní ustanovení, které je podstatné pro splnění úkolů svěřených Evropského společenství, zejména pro fungování společného trhu.
2. Komunitární právo nevyžaduje, aby národní soud upustil od použití národních procesních předpisů ohledně předepsané lhůty k podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu, nečiní-li tato lhůta výkon práv zaručených komunitárním právem nepřiměřeně složitým či fakticky nemožným.

Skutkový stav: Nizozemská společnost Benetton, hongkongská společnost Eco Swiss a newyorská společnost Bulova Watch Company Inc. uzavřely licenční smlouvu s rozhodčí doložkou, z níž vzešel spor rozsouzený amsterodamským rozhodčím soudem ve prospěch společností Eco Swiss a Bulova.

Benetton se následně domáhal před holandskými soudy zrušení rozhodčího nálezu z důvodu, že odporuje veřejnému pořádku ve smyslu holandských procesních předpisů pro přiznání práv z údajně absolutně neplatné smlouvy odporující dnešnímu článku 101 SFEU. Holandská Hoge Raad vznesla předběžné otázky, které se v podstatě týkaly otázky, zda může rozpor smlouvy s článkem 85 ES (nyní článkem 101 SFEU) založit rozpor rozhodčího nálezu, jenž přiznal takové smlouvě právní účinky, s veřejným pořádkem ve smyslu holandských procesních předpisů. Tázající se soud přitom zdůraznil, že pouhé opomenutí soutěžního práva není podle národního práva považováno za skutečnost zakládající rozpor rozhodčího nálezu s veřejným pořádkem.

Rozhodnutí ESD: Soud se přiklonil k pro komunitárnímu výkladu a stanovil, že pokud národní právo přezkum rozhodčího nálezu z hlediska souladu s veřejným pořádkem umožňuje, musí tento přezkum obsahovat i posouzení z hlediska komunitárního práva a jím stanovených předpisů veřejného pořádku (*de facto* tedy jakéhosi „evropského veřejného pořádku“). Současně však Soud nezašel tak daleko, že by v tomto směru požadoval prolomení procesních lhůt stanovených právem členského státu, ledaže by se však jednalo o faktickou či nepřiměřeně složitou překážku uplatnění práv vyplývajících z práva Evropského společenství (princip efektivity).

Význam: Soud v tomto rozhodnutí opětovně hledal rovnováhu mezi účinnou soudní ochranou a procesní autonomií členského státu (srov. např. Emmott). Formuloval přitom zásady významné též z hlediska mezinárodní arbitrážní praxe, když stanovil, že článek 101 SFEU musí být považován za otázku veřejného pořádku, a to i ve smyslu Newyorské úmluvy o výkonu cizích rozhodčích nálezů (74/1959 Sb.). Otázka, jestli se jedná u konkrétního ustanovení evropského práva o otázku veřejného pořádku je otázkou evropského práva, nikoli práva národního, a k jejímu výkladu je příslušný Soud. Je tomu tak i v případě, že s pojmem veřejného pořádku operuje národní procesní předpis, jak tomu bylo v souzené věci, když holandské procesní předpisy umožňují zrušit rozhodčí nález vydaný v rozporu s veřejným pořádkem. To sice není případem tuzemské úpravy týkající se českých rozhodčích nálezů (srov. § 31 zák. č. 216/1994 Sb.), může se však týkat uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů v Česku [§ 39 písm. c) cit. zákona].

Komise v. Francie

Název rozhodnutí: C-177/04 Komise v. Francie

Datum rozhodnutí: 25. 7. 2002.

Diskutované otázky: žaloba na porušení povinností členským státem, nesplnění povinností vyplývajících z rozsudku, odůvodněné stanovisko, peněžité sankce, částečné splnění povinností státem během řízení.

Související případy: C-378/97, *Komise v. Řecko*, ECR (2000) I-5047, C-278/01, *Komise v. Španělsko*, ECR (2003) I-14141, C-304/02, *Komise v. Francie*, ECR (2005) I-6263.

Právní věta: Smlouva neukládá dokonalou shodu mezi výrokem odůvodněného stanoviska a návrhovými žádáními žaloby dle článku 226 SES (nyní článku 258 SFEU), jestliže předmět sporu nebyl rozšířen nebo změněn, ale naopak byl pouze zúžen. Byla-li změna právních předpisů přijata v průběhu postupu před zahájením soudního řízení, žaloba se může týkat vnitrostátních ustanovení, která nejsou totožná s těmi, která jsou uvedena v odůvodněném stanovisku. Nic nebrání, aby tomu bylo stejně, proběhne-li taková změna po podání žaloby. Jedná-li se o uložení penále jako sankce za nesplnění povinností, Soudnímu dvoru při výkonu jeho posuzovací pravomoci přísluší stanovit penále takovým způsobem, aby bylo jednak přizpůsobeno okolnostem, a jednak přiměřené zjištěnému nesplnění povinností, jakož i platební schopnosti dotčeného členského státu. Za tímto účelem jsou základními kritérii, která musí být zohledněna pro zajištění donucující povahy penále za účelem jednotného a účinného používání práva Společenství, v zásadě délka porušení, stupeň jeho závažnosti a platební schopnost dotčeného členského státu. Za účelem použití těchto kritérii je namíste přihlédnout zvláště k důsledkům nesplnění povinností vyplývajících z rozsudku pro soukromé a veřejné zájmy a k naléhavosti, s níž je třeba přimět dotčený členský stát k tomu, aby dostal svým povinnostem.

Skutkový stav: Francie dostatečně neprovedla směrnicí 85/374/EHS, což konstatoval i Soud ve věci C-52/00. Jelikož porušení povinností trvalo přes upozornění a odůvodněné stanovisko Komise, domáhala se Komise v řízení dle článku 228 SES (nyní článku 260 SFEU) určení, že Francie nesplnila povinnosti uložené citovaným rozsudkem, jakož i uložení penále ve výši 137 150 EUR za každý den trvajícího prodloužení. Jelikož Francie během řízení upravila svůj občanský zákoník do podoby, jež další porušování povinnosti značně zmírnilo, ač je neodstranilo, vzala Komise svůj návrh částečně zpět a požadovala penále pouze ve výši 13 715 EUR denně.

Rozhodnutí ESD: Soud odmítl procesní námitky Francie týkající se neshody mezi předmětem řízení po částečném zpětvzetí návrhu Komise a návrhovými žádáními Komise, neboť dle Soudu je potřeba vykládat toto ustanovení po jeho smyslu – nic tedy nebrání tomu, aby v případě změny národních před-

pisů Komise zúžila svůj návrh, přetrvává-li porušení tytéž povinnosti, proto je předmět sporu zachován. Soud též shledal pokračování v neplnění povinnosti ze strany Francie a uložil jí zaplatit penále ve výši 31 650 EUR denně – při stanovení jeho výše se ovšem neztotožnil s návrhem Komise v tom smyslu, že shledal koeficient stanovený Komisí ve vztahu k době prodlení za nedostatečný, neboť Komise uvažovala o době prodlení k datu podání návrhu, zatímco prodlení je potřeba posuzovat k datu rozhodování Soudu.

Význam: Důvodem zavedení peněžitých sankcí exekuční povahy Maastrichtskou smlouvou v článku 228 SES bylo stanovit funkční mechanismus, jenž umožní donutit členské státy ke splnění povinností, jejichž porušení konstatoval Soud ve svém rozsudku. Jelikož však nařzení peněžitě sankce Soudem vyžadovalo formální úkony Komise k členskému státu, jenž pokračoval v porušování svých povinností (upozornění a odůvodněné stanovisko), v praxi k uplatňování tohoto institutu téměř nedocházelo a důvody pro jeho zavedení se se svými cíly minuly. Reakcí byla novelizace tohoto ustanovení Lisabonskou smlouvou, kdy nově článek 260 SFEU více nevyžaduje vypracovávání nového odůvodněného stanoviska. Zde uváděné rozhodnutí je pak významné ve dvou ohledech – jednak vykládá požadavek shody mezi odůvodněným stanoviskem a návrhovými žádáními materiálně, nikoli formálně, jednak připomnělo, že Soud není vázán pravidly výpočtu sankce stanovenými Komisí a nic mu nebrání (uzná-li to za vhodné) návrh Komise překročit (jak dle názoru Soudu vyplývá z nynějšího článku 260 odst. 2 SFEU), jakkoli uznává, že pravidla [srov. např. sdělení Komise SEK(2005) 1658] přispívají k předvídatelnosti rozhodování. Za významné kritérium pak u porušení povinnosti shledal dobu trvajících prodlení, přičemž tento koeficient, s nímž Komise pracuje, nemůže být pro Soud závazný.

Unibet

Název rozhodnutí: C-432/05 Unibet (London) Ltd. a Unibet (International) Ltd. v. Justitiekanslern

Datum rozhodnutí: 13. 3. 2007.

Diskutované otázky: princip plné účinnosti unijního práva, přímý účinek smluv, zásada účinné soudní ochrany, princip rovnocennosti a efektivity.

Související případy: 33/76, *Rewe*, ECR (1976) 1989, 222/84, *Johnston*, ECR (1986) 1651, C-312/93, *Peterbroeck*, ECR (1995) I-4599, C-13/01, *Safalero*, ECR (2003) I-8679, spojené případy C-222/05 až C-225/05, *van der Weerd*, ECR (2007). I-4233, C-268/06, *Impact*, ECR (2008) I-02483.

Právní věty:

1. Soudům členských států podle zásady spolupráce uvedené v článku 10 SES (*věcně odpovídající článku 4 odst. 3 SEU*) přísluší zajistit soudní ochranu práv, která procesním subjektům vyplývají z práva Evropského společenství.
2. Procesní podmínky soudních řízení určených k zajištění ochrany práv, která procesním subjektům vyplývají z práva Evropského společenství, nesmějí být méně příznivé než ty, které se týkají obdobných řízení na základě vnitrostátního práva (zásada rovnocennosti), a nesmějí v praxi znemožňovat nebo nadměrně ztěžovat výkon práv přiznaných právním řádem Evropského společenství (zásada efektivity).
3. Zásada účinné soudní ochrany musí být vykládána v tom smyslu, že v právním řádu členského státu nevyžaduje existenci samostatné žaloby směřující primárně k přezkumu souladu vnitrostátních ustanovení s právem.
4. Zásada účinné soudní ochrany musí být vykládána v tom smyslu, že v právním řádu členského státu vyžaduje, aby mohla být nařízena předběžná opatření až do doby, kdy příslušný soud rozhodne o souladu vnitrostátních ustanovení s právem Evropského společenství, je-li nařízení takových opatření nezbytné k zaručení plné účinnosti soudního rozhodnutí, které má být vydáno ohledně existence takových práv.

Skutkový stav: Společnost Unibet měla v úmyslu propagovat své sázkové služby ve švédských internetových médiích, což však švédské právo podmiňovalo správním povolením. Společnost Unibet, která se nechtěla vystavit správnímu trestání, aby mohla namítat rozpor tohoto požadavku s evropským právem, podala proti švédskému státu žalobu na určení svého práva propagovat sázkové služby, jež shledávala v článku 49 SES (*nyní článku 56 SFEU*), jakož i žalobu na náhradu škody a na neúčinnost již uloženého zákazu provozatelům médií. Švédský soud žalobu odmítl s odůvodněním, že požaduje nepřijatelný abstraktní přezkum normy, což odvolací soud v zásadě potvrdil, nevylučuje však incidenční přezkum normy v žalobě o náhradu škody nebo při obraně proti správním či trestním sankcím, které by mohly být uloženy, pokud by Unibet propagovala sázkové služby. Švédský nejvyšší soud (Högsta domstolen) se v souvislosti s rozhodováním o návrzích na kasaci předešlých rozhodnutí nižších soudů obrátil na Soud s předběžnými otázkami na výklad zásady účinné soudní ochrany.

Rozhodnutí ESD: Soud shrnul svou starší judikaturu týkající se zásady účinné soudní ochrany jakožto obecné zásady unijního práva a nenechal si ujít příležitost na její další prohloubení. Jádrem věci je hledání balance mezi procesní

autonomií členských států a požadavkem účinné soudní ochrany unijních subjektivních práv. Soud se však tentokrát přiklonil výrazně na stranu jednotlivce, dožadujícího se (z procesního hlediska poněkud nestandardně) ochrany před národním soudem, když rozhodl, že právo členského státu musí obsahovat jednoduše dostupné procesní prostředky umožňující zajistit ochranu subjektivních práv jednotlivců zaručených unijním právem, stejně jako kdyby se jednalo o vnitrostátní právo.

Význam: I pro situaci v českém procesním právu se může jevit jako zcela zásadní konstatování Soudu, že nepostačuje, pokud soudy členského státu umožňují dovolání se evropského práva teprve v řízení o správní sankci – Soud sice nevyžaduje existenci zvláštní žaloby k abstraktnímu přezkumu, musí však existovat prostředky jak zahájit tento přezkum incidenčně, aniž by se jednatel musel vystavit nebezpečí správní sankce (je však možné domáhat se takového přezkumu např. v řízení o žádosti). Stejně tak musí existovat možnost nařídit předběžná opatření k odkladu účinnosti předpisů členského státu, jejichž rozpor s unijním právem je namítán. V tomto ohledu se jedná o rozhodnutí s dosahem, jenž zatím nelze zcela odhadovat, Soud si však každopádně za tímto rozhodnutím stojí (viz např. Impact).

Doporučená literatura:

1. *Bobek, M., Komárek, J., Passer, J. M., Gillis, M.* Předběžná otázka v komunitárním právu. 1. vydání, 2005. Praha: Linde. ISBN 80-7201-513-3.
2. *Brown, L. N., Kennedy, T.* The Court of Justice of the European Communities. 5th printing, 2000. London: Sweet & Maxwell. ISBN 0421681209.
3. *Craig, P., De Burga, G.* EU Law: Text, Cases and Materials. 4th printing, 2008. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-927389-8.
4. *Karzel, D.* Evropský soudní dvůr. Praktický průvodce. 1. vydání, 2006. Praha: ASPI. ISBN 80-7357-201-X.
5. *Karzel, D.* Advokát před Soudním dvorem Evropských společenství. *Právní fórum*, 2005, roč. 2, č. 5, s. 331. ISSN: 1214-7966.
6. *Lenaerts, K., Arts, D., Maselis, I.* Procedural Law of the European Union. 2nd printing, 2006. London: Sweet & Maxwell. ISBN 978-0-421-94700-9.
7. *Svák, J. a kol.* Advokát před evropskými soudy. 1. vydání, 2004. Bratislava: Nadácia slovenskej advokácie. ISBN 80-88931-30-4.

2.2

Odpovědnost Evropské unie

Jako každý právní řád, tak také svébytný systém evropského práva musí zajistit způsob náhrady škody způsobené jednotlivcům porušením jeho právních norem. Mimosmluvní odpovědnost Evropské unie je zakotvena v článku 340 SFEU (*dřívější článek 288 SES*), dle kterého “*v případech mimosmluvní odpovědnosti nahradí Evropská unie v souladu s obecnými zásadami společnými právními řády členských států škody způsobené jejími orgány nebo jejími zaměstnanci při výkonu jejich funkce*“. Naproti tomu mimosmluvní odpovědnost za škodu způsobenou členským státem porušením práva Evropské unie není v primárních pramenech upravena vůbec. Podmínky pro její vznik tedy vyplývají z dlouholeté ustálené judikatury Soudního dvora Evropské unie, který tak reagoval na potřebu zajistit jednotlivcům účinnou ochranu jejich práv. Základní kámen odpovědnosti členských států za škodu byl položen v rozsudku ve věci C-6 a 9/90 Francovich.

Soudní dvůr rozhodl, že podmínky pro vznik odpovědnosti členského státu za škodu, způsobenou jednotlivci porušením práva, se nemohou lišit od podmínek zakládajících odpovědnost Evropské unie¹¹. Těmito podmínkami pro vznik odpovědnosti jak Evropské unie, tak také členského státu, jsou: porušení právního předpisu, který zakládá práva pro jednotlivce, existence příčinné souvislosti mezi porušením povinnosti a škodou utrpěnou jednotlivcem, existence skutečné a určité škody, a v neposlední řadě musí být takové porušení zjevné a dostatečně závažné. Hlavním kritériem pro posouzení posledně jmenované podmínky je zejména rozsah pro vlastní uvážení státního orgánu. Z kumulativní povahy těchto podmínek vyplývá, že jakmile není jedna z nich splněna, žaloba na náhradu škody musí být v plném rozsahu zamítnuta¹². Zásada odpovědnosti členských států za škodu platí pro všechny případy porušení práva bez ohledu orgán členského státu, který se svým konáním nebo opomenutím porušení dopustil¹³. Odpovědnost státu tedy může založit jak orgán moci výkonné, tak zákonodárné i soudní¹⁴. Zásada odpovědnosti za škodu způsobenou jednotlivci je inherentní systému primárního práva.

Aktien-Zuckerfabrik Schöppenstedt

Název rozhodnutí: 5/71 Aktien-Zuckerfabrik Schöppenstedt v. Rada

¹¹ C-352/98 P, *Bergaderm a Goupil*, ECR (2000) I-5291.

¹² C-257/98 P, *Lucacioni*, ECR (1999) I-5251.

¹³ C-46/93 a C-48/93, *Brasserie du Pêcheur a Factortame*, ECR (1996) I-1029.

¹⁴ C-224/01, *Köbler*, ECR (2003) I-10239.

Datum rozhodnutí: 2. 12. 1971.

Diskutované otázky: podmínky vzniku mimosmluvní odpovědnosti Evropského společenství, resp. Evropské unie za škodu způsobenou legislativním aktem, rozdíl mezi žalobou na neplatnost a žalobou na náhradu škody.

Související případy: spojené případy 9 a 11/71, *Compagnie d'approvisionnement a Grands Moulins de Paris*, ECR (1972) 00391, spojené případy 83 a 94/76, 4, 15 a 40/77, *Bayerische HNL Vermehrungsbetriebe a další*, ECR (1978) 01209, T-514/93, *Cobrefac, Pêche & Froid a Klipper investissements SARL v. Komise*, ECR (1995) II-00621, T-166/98, *Cantina sociale di Dolianova a další*, ECR (2004) II-03991, T-178/98, *Fresh Marine Copany*, ECR (2000) II-03331, T-186/98, *Inpesca*, ECR (2001) II-00557, T-344/00 a T-345/00, *CEVA Santé Animace*, ECR (2003) II-00229, T-19/01, *Chiquita Brands International*, ECR (2005) II-00315, T-47/02, *Danzer*, ECR (2006) II-01779, T-437/05, *Brink's Security Luxemburg*, ECR (2009) – dosud nepublikováno, spojené případy C-120/06 P a C-121/06 P, *FIAMM a FIAMM Technologies*, ECR (2008) I-06513, C-198/07 P, *Gordon*, ECR (2008) I-107017.

Právní věta: Přijetí normativního aktu v oblasti hospodářské politiky může mít za následek odpovědnost Evropského společenství za škodu způsobenou jednotlivcům pouze tehdy, došlo-li k dostatečně závažnému porušení pravidla vyšší právní síly, které chrání zájmy jednotlivců. Žaloba na náhradu škody představuje autonomní žalobu, která má v rámci systému procesních prostředků svou zvláštní funkci a jejíž použití se řídí podmínkami stanovenými s ohledem na tuto povahu. Od žaloby na neplatnost se odlišuje tím, že nesměřuje ke zrušení konkrétního opatření, ale k náhradě škody způsobené orgánem Evropského společenství při výkonu jeho funkce.

Skutkový stav: Žalobce se domáhal zaplacení náhrady škody způsobené přijetím nařízení č. 769/68, které stanoví opatření pro kompenzaci rozdílu ceny cukru. Žalovaná Rada namítala nepřipustnost žaloby s odůvodněním, že jejím skutečným účelem není náhrada škody, ale zrušení právních účinků napadeného aktu.

Rozhodnutí ESD: Soud rozhodl, že žaloba na náhradu škody podle článků 178 a 215 Smlouvy (*později článků 288 a 235 SES, článků 268 a 340 SFEU*) představuje autonomní žalobu, jakožto procesní prostředek, který má svou zvláštní funkci a jehož použití se řídí podmínkami stanovenými s ohledem na jeho zvláštní povahu. Od žaloby na neplatnost se odlišuje tím, že nesměřuje ke zrušení konkrétního opatření, ale k náhradě škody způsobené